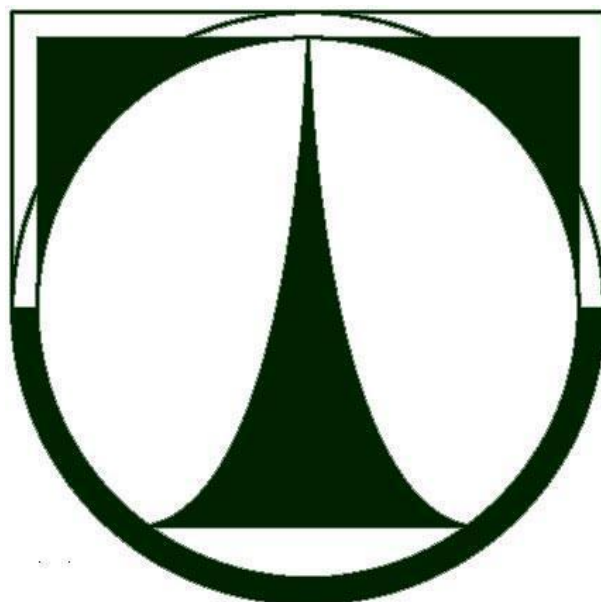

Technická univerzita v Liberci
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Bc. Pavla Voštenáková

Technická univerzita v Liberci
Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 – Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Sociální práce prováděna církví
Social activities carried out by Churches

DP – PE – KPE 2011 70

Bc. Pavla Voštenáková

Vedoucí práce: Ing. Jaroslava Syrovátková, Ph.D., katedra podnikové ekonomiky

Konzultant: ThMgr. Igor Maduda, kazatel Jednoty bratrské

Počet stran: 86

Počet příloh: 4

Datum odevzdání: 5. května 2011

Technická univerzita v Liberci
management
Ekonomická fakulta
Akademický rok: 2010/2011
ekonomika (PE)

Studijní program: Ekonomika a

Forma: Prezenční
Obor/komb.: Podniková

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Bc. Voštenáková Pavla	Šimáčkova 450/5, Liberec 12	E09000122

NÁZEV ČESKY:

Sociální činnost prováděna církví.

NÁZEV ANGLICKY:

Social activities carried out by Churches.

VEDOUCÍ PRÁCE:

Ing. Jaroslava Syrovátková, Ph.D. - KPE

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

- Charakteristika podnikání neziskové organizace.
- Charakteristika sociální práce.
- Církev v České republice.
- Sociální podniky církví.
- Sociální práce Jednoty bratrské.
- Návrh na doplnění sociální péče v městě Liberec.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

GARLAND, D.S.R. *Church Social Work: Helping the Whole Person in the Context of Church*. 1st Edition. North Association of Christians in Social Work, 1992, 119 s. ISBN 0-9623-6342-1 .

JÄGER, P. *Církev a náboženské společnosti v České republice a jejich právní postavení*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokraci a kultury, 2006. 239 s. ISBN 80-7325-092-6.

MATOUŠEK, O.; KOLÁČKOVÁ, J.; KODYMOVÁ, P. (eds.) *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.

MATOUŠEK, O.; KOL, *Základy sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 312 s. ISBN 80-7178-473-7

SKOVAJSA, M.; KOL, *Občanský sektor*. 1.vyd.Praha : Portál, 2010. 376 s. ISBN 978-80-7367-681-0 .

WATKINS, D.R. *Christian Social Ministry: An Introduction*. I. Title. Nashville: Broadman & Holman Publishers. 1994. 177 s. ISBN 0-8054-1073-2.

Zákon č. 3/2002 Sb. o církvích a náboženských společnostech.

Konzultant: ThMgr. Igor Maduda, Jednota bratrská.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 5. května 2011

Anotace

Diplomová práce se zabývá formami sociální práce prováděnými církvemi v České republice. V první části práce vysvětluje fungování a potřebnost nestátních neziskových organizací a uvádí církve působící v České republice s jejich krátkou charakteristikou. Třetí kapitola diplomové práce se zaměřuje na problematiku sociální práce, přičemž uvádí vybrané cílové skupiny, které se potýkají s řadou problémů a nebo se vyskytují v tíživých životních situacích. Další kapitola představuje církevní organizace působící v oblasti sociální práce a to Charitu a Armádu spásy. Největší pozornost autorka diplomové práce věnuje Jednotě bratrské, která je jakožto církev orientovaná směrem ven, tzn. na okolní společnost, výrazně angažuje v poskytování veřejných služeb, má v tomto významné historické kořeny a v současnosti mnoho zkušeností a pozitivní hodnocení ze strany uživatelů služeb ve městě Liberec, na jehož příkladu je hodnoceno spektrum poskytovaných sociálních služeb. V závěrečné části diplomové práce jsou navrženy sociální služby, které v Liberci chybí a bylo by přínosem, kdyby je některá z neziskových organizací poskytovala.

Klíčová slova

Cílová skupina, církev, diakonie, charita, Jednota bratrská, křesťanství, neziskový, organizace, poskytovat, práce, služby, sociální, znevýhodněný.

Annotation

This thesis deals with the forms of social activities undertaken by the churches in the Czech Republic. The first part explains the functioning and the need for NGOs and states churches operating in the Czech Republic with its short characteristic. The third chapter of the thesis focuses on issues of social work, which presents selected target groups, who face many problems, or are found in difficult situations. The next chapter represents religious organization in the field of social work - Charity and the Salvation Army. The greatest attention of the author deals with the Moravian Church as a church oriented to the surrounding society and heavily involved in the provision of public services. This has important historical roots and has a lot of experience and positive reviews from current users of services in the town of Liberec, on its example is rated range of social services. In the final section of the thesis are proposed some social services missing in Liberec and it would be advantageous if any of the non-profit organizations would provide them.

Key words

Target group, church, the Diaconate, Charity, Moravian Church, Christianity, nonprofit organization, supply, work, services, social, disadvantaged.

Obsah

Seznam zkratk	11
Úvod	13
1 Podnikání neziskových organizací	15
1.1 Definice nestátních neziskových organizací.....	15
1.2 Funkce nestátních neziskových organizací.....	16
1.3 Vysvětlení vzniku nestátních neziskových organizací.....	17
1.3.1 Teorie veřejných statků.....	17
1.3.2 Teorie sociálních podnikatelů	17
1.3.3 Teorie důvěry	17
1.3.4 Teorie zúčastněných aktérů.....	18
1.3.5 Teorie sociálního státu	18
1.3.6 Teorie vzájemné závislosti.....	18
1.4 Typy selhání neziskového sektoru	19
1.5 Financování neziskového sektoru.....	20
1.5.1 Pozitiva při financování nestátních neziskových organizací	20
1.5.2 Státní dotace	21
1.5.3 Ostatní zdroje financování pro nestátní neziskové organizace.....	21
2 Církve jako právnické osoby	23
2.1 Církve v České republice.....	23
2.2 Ekumenická rada církví	23
2.2.1 Členství.....	24
2.2.2 Církve a křesťanská sdružení spolupracující s Ekumenickou radou církví.....	24
2.2.3 Stručná charakteristika členů Ekumenické rady církví	25
2.3 Církve registrované podle zákona č. 3/2002 Sb. o církvích a náboženských společnostech.....	32
2.3.1 Zvláštní práva církví a náboženských společností	33
3 Sociální práce	35
3.1 Přehled vývoje sociální práce a soudobých sociálních problémů	35
3.1.1 Podstata křesťanství.....	36

3.2 Domácí tradice sociální péče v České republice	37
3.2.1 Středověk	37
3.2.2 Renesance a doba osvícenská	38
3.2.3 Roky 1918 - 1945	38
3.2.4 Konec druhé světové války	39
3.2.5 Roky 1948 - 1959	39
3.2.6 Šedesátá léta minulého století	39
3.2.7 Sedmdesátá a osmdesátá léta minulého století	40
3.2.8 Roky 1989 - 2011	40
3.3 Sociální problémy podle cílových skupin	41
3.3.1 Zneužívané, týrané a zanedbávané děti a jejich rodiny	42
3.3.2 Zdravotně znevýhodnění	42
3.3.3 Mentálně postižení.....	43
3.3.4 Staří lidé.....	44
3.3.5 Uživatelé drog.....	46
3.3.6 Ženy poskytující placené sexuální služby	47
4 Sociální podniky církví.....	48
4.1 Charita Česká republika.....	49
4.1.1 Sociální a zdravotní služby poskytované Charitou v České republice	50
4.1.2 Organizační struktura Charity Česká republika.....	54
4.2 Armáda spásy.....	55
4.2.1 Armáda spásy v České republice	56
4.2.2 Činnosti Armády spásy v České republice	57
4.3 Další církve a církevní organizace poskytující služby v sociální oblasti	57
5 Sociální práce Jednoty bratrské.....	61
5.1 Poslání a členská základna Jednoty bratrské	61
5.2 Organizační struktura	62
5.3 Díla sborů	62
6 Sbor Jednoty bratrské v Liberci a jeho díla.....	63
6.1 Křesťanská základní škola a mateřská škola J. A.	63
Komenského	63

6.1.1 Zvláštnosti Křesťanské základní školy a mateřské školy	64
J. A. Komenského	64
6.1.2 Školné	67
6.2 Nadace EURONISA	67
6.2.1 Podmínky žádostí o nadační příspěvek	67
6.2.2 Činnost a organizace Nadace EURONISA	68
6.2.3 Podpora činnosti	69
6.3 MAJÁK o. p. s.	69
6.3.1 O společnosti	69
6.3.2 Nízkoprahová zařízení provozovaná společností MAJÁK o. p. s.	70
6.3.3 Působení MAJÁKu o. p. s. v Libereckém kraji.....	72
6.4 Rodinné centrum Žirafa.....	72
6.4.1 Mateřská centra.....	73
6.4.2 Financování Rodinného centra Žirafa	75
6.5 Diakonie Beránek o. s.	75
6.5.1 Terénní sociální služby	76
6.5.2 Volnočasový klub pro generaci III. věku	76
6.5.3 Denní stacionář pro seniory	76
6.6 Amos o. s.	77
7 Návrh na doplnění sociální práce v Liberci	79
Závěr	81
Seznam citací.....	83
Bibliografie	85
Seznam příloh	86

Seznam zkratek

a. v.	augsburské vyznání
ACH	arcidiecézní charita
AS	Armáda spásy
BJB	Bratrská jednota baptistů
CČSH	Církev československá husitská
CI	Caritas Internationalis
ČCE	Českobratrská církev evangelická
DČCE	Diakonie Českobratrské církve evangelické
DCH	diecézní charita
ECHO	Evropská komise pro humanitární pomoc
ERC	Ekumenická rada církví
CHČR	Charita Česká republika
JAK	Jana Amose Komenského
JB	Jednota bratrská
JBLBC	Sbor Jednoty bratrské v Liberci
KZŠaMŠ	Křesťanská základní škola a mateřská škola
LDN	Léčebny dlouhodobě nemocných
LECAV	Luterská evangelická církev augsburského vyznání
LK	Liberecký kraj
MC	Mateřské centrum
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NE	Nadace EURONISA
NNO	nestátní nezisková organizace
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
PO	právnícká osoba
RCŽ	Rodinné centrum Žirafa

Seznam tabulek

Tabulka 1: Statistika počtu nestátních neziskových organizací v ČR v letech 2006 - 2010.....	16
Tabulka 2: Ostatní zdroje financování a formy jejich podpory	22
Tabulka 3: Počet věřících podle církví v České republice při sčítání lidu, domů a bytů v roce 1950, 1991 a 2001	30
Tabulka 4: Církvě a náboženské společnosti zastoupené v Liberci	31
Tabulka 5: Církvě a náboženské společnosti registrované podle zákona č. 3/2002 Sb.	32
Tabulka 6: Přiznaná zvláštní práva církví a náboženských společností	34
Tabulka 7: Stručný přehled církevních sociálních zařízení v České republice	59
Tabulka 8: Pobočky Naděje o. s.	60
Tabulka 9: Amosovy kluby	78

Úvod

V současné době hrají nestátní neziskové organizace významnou roli v poskytování sociálních služeb. Pro účely této práce autorka užívá pojem sociální služby nejen pro služby podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ale také pro všechny veřejné služby. Důvodem může být neefektivní práce tržních či státních organizací, nedůvěra klientů vůči podnikatelským subjektům nebo nedostupnost finančních prostředků pro sociálně slabší vrstvy obyvatelstva. Podle teorie sociálních podnikatelů, což je jedna z teorií vzniku NNO, pochází iniciativa založit nestátní neziskovou organizaci většinou od příslušníků společnosti, která uznává určité hodnoty nebo má nějakou motivaci vedoucí k rozšíření nabídky sociálních služeb.

Jsou to často církve a církevní organizace, které se chopí iniciativy a začnou sociálně podnikat. Z historie je známo, že církve stojí na počátku sociální péče. Již pravověrní Židé měli povinnost dávat almužnu žebračům. Nový rozměr tomuto pohledu dal Ježíš z Nazareta, který kázal opravdovou lásku k bližním projevující se praktickou pomocí. Zpočátku křesťané z prvotní církve, později členové dalších církví, jeho vzor následovali a pomáhali chudým, nemocným, vdovám, sirotkům a jiným ohroženým skupinám. Církve zakládaly nemocnice, chudobince, domy pro sirotky aj.

Také v dnešní společnosti se vyskytují různé skupiny obyvatel, které se ve svých tíživých situacích neobejdou bez pomoci a podpory druhých lidí. Jsou jimi například tělesně či mentálně postižení, týrané a jinak zneužívané děti, staří lidé, uživatelé drog nebo prostitující osoby. Výše zmíněným cílovým skupinám je věnována podkapitola přibližující problémy, se kterými se potýkají a jsou uvedeny možnosti intervence v jejich prospěch.

Jak již bylo zmíněno výše, jsou to často právě církve, které zakládají organizace orientující se na pomoc lidem v nelehkých životních situacích či v nouzi. Přestože je Česká republika ateistickým státem, na poli sociální práce zde působí mnoho církevních organizací. Podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech je k datu 1. 1. 2011 registrováno celkem 32 církví a náboženských společností, přičemž náboženské

společnosti, často okolím vnímané jako sekty, se spíše orientují na potřeby svých členů. Reálně se pomocí znevýhodněným aktivně věnuje cca 10 – 15 církví, které se zaměřují na různé cílové skupiny. Nejvýznamnější církevní organizace a jimi poskytované služby jsou v následujícím textu blíže představeny.

První část diplomové práce je věnována výše zmíněné problematice, tedy podnikání nestátních neziskových organizací, církvím a jejich zvláštním právům, přehledu vývoje sociální práce v české historii a jednotlivým cílovým skupinám potřebující pomoc v tíživých situacích.

Druhá, praktická, část práce se zaměřuje na sociální aktivity nejznámějších církevních organizací a především na sociální práci Jednoty bratrské, tedy církve s hlubokými historickými kořeny, jejímiž představiteli byli například Jan Amos Komenský, Petr Chelčický, Jan Blahoslav a další. Této církvi je věnována i pátá kapitola, kde je představeno její organizační uspořádání, jsou uvedena sídla jejích sborů a jejich díla, která poskytují v oblasti sociální práce. Největší pozornosti se pak dostává sociální práci Sboru Jednoty bratrské v Liberci. Jsou popsána díla, která sbor založil, a přiblížen jejich vliv na obyvatele Liberce.

V závěru práce budou autorkou diplomové práce navrženy sociální služby, kterých se v Liberci nedostává. Otvírá se tak možnost pro iniciativu církevních nebo necírkevních nestátních neziskových organizací, které by mohly tuto služby realizovat.

1 Podnikání neziskových organizací

Kapitola je věnována vymezení pojmu nestátní nezisková organizace (dále jen NNO) a její funkci. Zaměří se na důvody vzniku a zániku těchto organizací a na způsob jejich financování.

1.1 Definice nestátních neziskových organizací

Termín neziskové organizace je jedním z mnoha označení, která se používají pro nestátní společnosti založené za jiným účelem, než je dosahování zisku. Salamon a Anheier (1992, 1997) přišli se strukturálně-operacionální definicí NNO, podle níž musí NNO vykazovat pět znaků. Tato definice vypovídá o uspořádání a fungování organizace.

Prvním znakem je **organizovanost**. Subjekt musí být zřízen jako právnická osoba, nebo se alespoň řídit podle jasné a stálé organizační struktury.

Druhým znakem je **soukromý charakter a nezávislost organizace na státu**. Subjekt sice může být státem podporován, ať už formou peněžní či věcnou, ale není součástí státu, ani jím není zřízen.

Třetí je **zásada nerozdělování zisku**. V případě, že organizace dosáhne zisku, nesmí být rozdělen mezi členy, vlastníky či manažery, většinou bývá o zisk navýšeno vlastní jmění nebo je uložen do rezervního fondu. Podmínkou neziskových organizací je, že vytvořený zisk musí být použit pro naplňování poslání organizace.

Čtvrtý znak představuje **samosprávnost**. Subjekt není řízen žádnou jinou organizací, ale má potřebné struktury a je schopný spravovat se sám.

Posledním, ale neméně podstatným znakem je **dobrovolnost**. Výkonu poslání organizace se spoluúčastní dobrovolníci, a to formou daru, vykonané práce nebo působením v řídicích orgánech. Dobrovolníci nemusí mít nutně členství v organizaci.

Existuje mnoho různých vymezení, čím se vyznačuje nezisková organizace. Pro účely tohoto textu však výše zmíněná definice postačí.

Všech pět znaků strukturálně-operacionální definice splňují následující subjekty působící v ČR označované za základní typy NNO. Jsou jimi občanská sdružení, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti a evidované právnické osoby církve.¹ Tabulka 1 obsahuje statistiku počtu NNO za posledních pět let, tedy za roky 2006 – 2010.

Tabulka 1: Statistika počtu nestátních neziskových organizací v ČR v letech 2006 – 2010²

NNO v ČR	2006	2007	2008	2009	2010
Občanská sdružení	58 347	61 802	65 386	68 631	71 164
Nadace	380	390	411	429	449
Nadační fondy	992	1 048	1 095	1 168	1 199
Obecně prospěšné společnosti	1 317	1 486	1 658	1 813	1 916
Evidované právnické osoby	4 464	4 446	4 399	4 347	4 335

Zdroj: *Neziskovky.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-05-03]. Statistika počtu nestátních neziskových organizací v letech 1990 - 2010. Dostupné z WWW:

<http://neziskovky.cz/_dataPublic/attachments/48ef03863112b56e999d2434fe2991f4/stat_NO_tabulka_1990_2010.pdf>.

1.2 Funkce nestátních neziskových organizací

Základními funkcemi NNO je poskytování služeb v situacích, za kterých je neposkytuje trh ani stát, funkcí v politickém systému je prosazování a obhajování soukromých i veřejných zájmů a v neposlední řadě NNO napomáhají především k vytváření vztahů v místních a zájmových komunitách. Takto jsou vyjmenované základní funkce, které však v sobě ukrývají řadu dalších možností, které NNO svým klientům, potažmo celé společnosti nabízejí. V souvislosti s budováním komunity poskytují jednotlivcům prostor pro jejich sebevyjádření, představují, naplňují a uchovávají společenské hodnoty, kterými jsou např. solidarita a samosprávnost, přispívají ke změnám myšlení a chování jednotlivců i skupin, tím také podporují pluralismus. V oblasti poskytování služeb testují a zavádějí do praxe nové nápady, služby a postupy, podporují veřejně prospěšné cíle, často samy pořádají charitativní akce a zprostředkovávají přerozdělování zdrojů od bohatších k chudším lidem.³

¹ SKOVAJSA, M. a kol, Občanský sektor, s. 38 až 39.

² Údaje za rok 2010 jsou vztaženy k měsíci říjen, kdežto ostatní roky k prosinci.

³ SKOVAJSA, M. a kol, Občanský sektor, s. 42 až 43.

1.3 Vysvětlení vzniku nestátních neziskových organizací

V literatuře se uvádějí různé teorie vysvětlující vznik NNO, proč pro poskytování služeb nepostačuje nabídka státu a trhu. Zejména bývají uváděny teorie zdůvodňující vznik společností poskytujících sociální služby, a to z ekonomického hlediska. V dalším textu bude vysvětleno, v čem jednotlivé teorie spočívají.⁴

1.3.1 Teorie veřejných statků

Tato teorie je základem pro ostatní ekonomická vysvětlení vzniku NNO a vychází z toho, že NNO poskytují veřejné statky, které stát ani trh nejsou schopny efektivně zajistit. Důvodem neefektivnosti jsou různá selhání státu (má pouze omezené zdroje) či trhu. Zůstává zde tak neuspokojená poptávka ze strany menšin, nabízející příležitost pro některou NNO, aby potřeby poptávajících uspokojila.⁵

1.3.2 Teorie sociálních podnikatelů

Dle této teorie je kromě neuspokojené poptávky ke vzniku NNO také potřeba iniciativy ze strany nabídky. Takto iniciativní jsou jedinci uznávající určité hodnoty nebo lidé mající jinou motivaci k tomu, aby NNO založili. Jsou to např. příslušníci církví nebo političtí aktivisté, kteří se z výše uvedených důvodů stávají tzv. „sociálními podnikateli.“⁶

1.3.3 Teorie důvěry

Teorie důvěry vychází z předpokladu, že klienti nejsou schopni dostatečně posoudit kvalitu poskytovaných služeb, a proto si vybírají organizaci, které nejvíce důvěřují. Důvěru k NNO podporuje fakt, že organizace neposkytuje službu za účelem dosažení co největšího zisku s úmyslem jeho pozdějšího rozdělení mezi společníky. Zásada nerozdělování zisku tedy výrazně zvyšuje důvěryhodnost.⁷

⁴ SKOVAJSA, M. a kol, Občanský sektor, s. 44.

⁵ Tamtéž, s. 45.

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž.

1.3.4 Teorie zúčastněných aktérů

V případě této teorie na sebe berou iniciativu jednotlivci na poptávkové straně. Pokud tito poptávající pocítují nedostatek nabízených služeb a zároveň nemají důvěru v poskytovatele zaměřené na zisk, ujímají se iniciativy a přecházejí na stranu nabídky, tzn. založí NNO a zaměří se na služby s nedostatečnou nabídkou.⁸

1.3.5 Teorie sociálního státu

Tento přístup, na rozdíl od ostatních, vychází z předpokladu rozvoje sociálního státu a tudíž poskytování sociálních služeb státem ve velkém rozsahu. Pokud by tomu tak bylo, NNO budou tvořit pouze tzv. nabídkový lem. Avšak již od sedmdesátých let minulého století tendence mít sociální stát ubývají, a proto se prostor pro fungování NNO na poli sociálních služeb zvětšuje.⁹

1.3.6 Teorie vzájemné závislosti

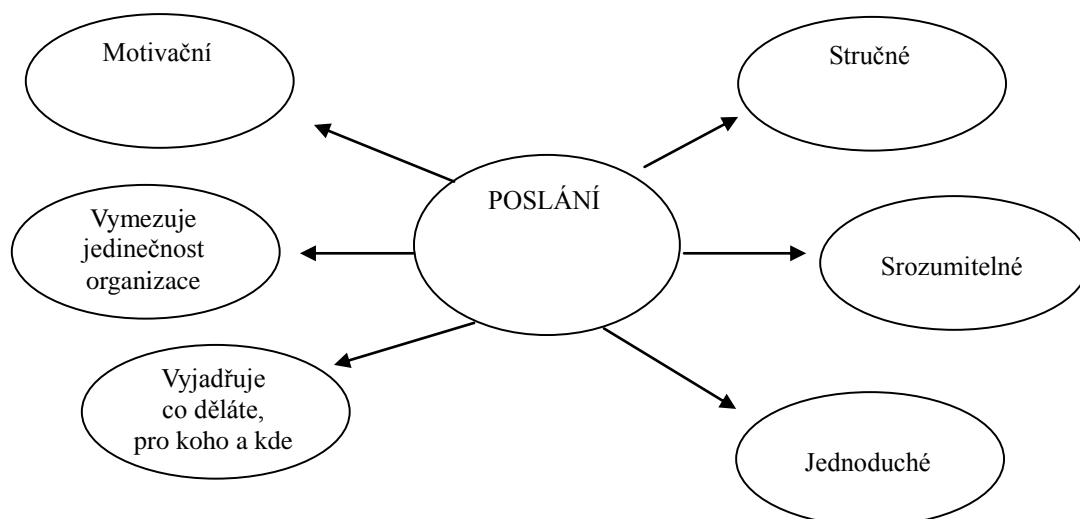
Teorie vychází ze vztahu partnerství mezi státem a NNO a jejich vzájemné závislosti. Zúčastnění si mohou navzájem vyrovnávat své nedostatky. Stát podporuje NNO finančně a poskytuje jí různá zvýhodnění (např. snížení daňového základu), na druhou stranu NNO díky své důvěryhodnosti, zkušenostem a politické podpoře uspokojuje potřeby občanů.¹⁰

Z uvedených teorií lze shrnout, že podnikání NNO je z různých důvodů potřebné a důležité. Stejně důležitá je i součinnost NNO a státu. Při výběru poskytovaných služeb občané ve většině případů více důvěřují NNO díky jejich zaměření na prospěch celé společnosti, namísto pouhého dosahování zisku. NNO jsou zakládány buď jedinci, kterým jde o dobro společnosti nebo přímými aktéry, tedy uživateli, jimž se nedostává uspokojení svých potřeb. Aby poslání NNO fungovalo a plnilo svou roli, musí mít určité znaky, které zobrazuje Obrázek 1.

⁸ SKOVAJSA, M. a kol, Občanský sektor, s. 44.

⁹ Tamtéž, s. 45.

¹⁰ Tamtéž, s. 46.

Zdroj: ŠEDIVÝ, M., MEDLÍKOVÁ, O., Úspěšná nezisková organizace.

Obr. 1 Znak dobrého poslání

1.4 Typy selhání neziskového sektoru

K selhání nedochází pouze v případě státu či trhu, ale také neziskový sektor může selhat a jeho činnost být ohrožena. Proto je důležité, aby se jednotlivé sektory vzájemně doplňovaly. Níže jsou uvedeny čtyři základní důvody selhání neziskového sektoru podle Salamona (1987).¹¹

Filantropická nedostatečnost vysvětluje nedostatečnou nabídku kolektivních statků, zvláště v období recese, jako výsledek obav a strachu dárců z nesprávného použití jejich daru. Donátoři se obávají, že stát či další dárci své prostředky stáhnou a tím jejich podpora nebude efektivní.

Filantropický partikularismus pro změnu ukazuje na tendence neziskového sektoru zacílit na jednotlivé etnické, náboženské, geografické či ideologické skupiny, což vede k duplicitě v těchto oblastech a naopak k nedostatku v oblastech jiných.

Filantropický paternalismus (nadřazený, ale partnerský a ochranný přístup v dárcovském vztahu)¹² znamená sklon pracovníků neziskového sektoru dívat se na problémy na základě vlastního vnímání, namísto způsobu vnímání svých klientů.

Filantropický amatérismus zapříčiní selhání v případě, kdy jsou organizací zaměstnání

¹¹ SKOVAJSA, M. a kol., Občanský sektor, s. 102.

¹² KOLEKTIV AUTORŮ, ENCYKLOPEDICKÝ DŮM, SPOL S R. O., Slovník cizích slov, s. 255.

nedostatečně vzdělaní pracovníci v daném oboru.¹³

1.5 Financování neziskového sektoru

Financování je oblastí, kde si žádný manažer NNO nemůže být jist, že bude mít vždy dostatek finančních prostředků na zabezpečení chodu organizace. Proto je pro manažery v neziskovém sektoru důležité, aby věděli o všech možnostech financování své činnosti. Následující podkapitola bude věnována této problematice.

Pro NNO je typické vícezdrojové financování, v němž největší podíl mají finanční prostředky z veřejného rozpočtu. Díky objemům, které má veřejná správa k dispozici, jsou tyto prostředky velmi významným zdrojem podpory a udržitelnosti NNO. V současnosti se stále více rozvíjí spolupráce NNO a obchodních firem, které podporují neziskový sektor. Stále častějším zdrojem financí jsou fondy EU. Tyto fondy sice poskytují velký objem prostředků, na druhou stranu se ale vyznačují vysokými nároky pro splnění podmínek a také administrativní náročností. Dalším zdrojem financí mohou být příjmy získané z vlastní činnosti.¹⁴

1.5.1 Pozitiva při financování nestátních neziskových organizací

Vzhledem k efektivnímu poskytování služeb NNO jsou tyto organizace v různých zemích více či méně podporovány vládou. Efektivnost plyne z toho, že poskytnuté finance jsou většinou účelově vázané a organizace mají jasně dané podmínky, za kterých tyto prostředky mohou použít. Většinou se jedná přímo o určité projekty anebo podnikové oblasti (např. mzdy, investiční výstavba atd.). Tím je dáno vhodné použití financí a eliminace případů, kdy jsou peněžní prostředky použity neúčelně.

Před i během realizace projektů vzniká spolupráce s jinými organizacemi, která může vést k budoucí strategické spolupráci a otevře se tak další možnost financování. Výhodu mají NNO s lidmi orientujícími se v public relations a marketingu obecně. Prostřednictvím

¹³ SKOVAJSA, M. a kol, Občanský sektor, s. 102.

¹⁴ Tamtéž, s. 144.

vhodných marketingových aktivit mohou oslovit a získat si na svou stranu politickou podporu pro své aktivity a různé další zdroje financování činnosti.¹⁵

1.5.2 Státní dotace

Stát podporuje NNO převážně formou dotací. Kromě dotací mohou NNO získat finanční prostředky od státu i jinými způsoby – přímo či nepřímo.

Přímo stát podporuje rozdělováním rozpočtových a mimorozpočtových zdrojů čtyřmi způsoby. V rámci **státní dotační politiky** přiděluje na celostátní a regionální úrovni dotace ve vyhlášených oblastech státní dotační politiky vůči NNO. Veřejné zakázky, smlouvy o poskytování služeb, či dotování ze zákona (např. financování církví) spadá **mimo státní dotační politiku**. Peníze z **mimorozpočtových zdrojů představujících výnosy z privatizace** jsou čerpány z Nadačního investičního fondu a jsou rozděleny mezi vybrané nadace. Posledním způsobem je financování finančními **prostředky ze státních fondů** (např. Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie).¹⁶

Nepřímá podpora státu spočívá v poskytnutí úlev v daňové oblasti.¹⁷ Organizace si mohou snížit daňový základ o poskytnutý dar, maximálně však do výše 5 % základu daně. Další výhodou je osvobození od daní – osvobozují se příjmy nepodléhající dani z příjmů, do základu daně se nezapočítávají příjmy osvobozené od daně z příjmů, NNO mají navíc možnost snížit si daňový základ až o 10 % základu daně, maximálně však do částky Kč 1 000 000. Pokud je daňový základ nižší nebo roven Kč 300 000 mají NNO možnost odečíst si celých Kč 300 000.

1.5.3 Ostatní zdroje financování pro nestátní neziskové organizace

Jak již bylo uvedeno, NNO se vyznačují vícezdrojovým financováním. Je velmi riskantní spoléhat se pouze na jeden hlavní zdroj financí. V případě, že by tento zdroj již nadále nebyl schopen organizaci podporovat (ať už z jakýchkoli důvodů), byla by ohrožena samotná existence organizace. Proto je v zájmu každé NNO, aby měla více různých

¹⁵ SKOVAJSA, M. a kol, Občanský sektor, s. 148.

¹⁶ Tamtéž, s. 153 až 154

¹⁷ Tamtéž, s. 154

finančních zdrojů. Pokud si NNO získá důvěru u fyzických či právnických osob, vzniká zde velká pravděpodobnost, že poskytnuté příspěvky a dary nebudou účelově vázány a bude čistě na organizaci, jak s nimi naloží. Tabulka 2 obsahuje veškeré zdroje financování NNO a formy jejich podpory.

Tabulka 2: Ostatní zdroje financování a formy jejich podpory

Zdroj financování	Forma podpory
Veřejné zdroje	dotace, veřejné zakázky, smlouvy o poskytování služeb, financování ze zákona, daňové a poplatkové zvýhodnění, ostatní (Nadační investiční fond)
Dárcovství	firční podpora a sponzoring, podpora od jiných NNO (nadace a nadační fondy), individuální (příjmy z kampaní, veřejných sbírek, charitativních akcí), příjmy z loterie a her, příjmy z reklamy
Vlastní příjmy	platby vyplývající ze statutu (o. p. s.), vlastní výdělečná činnost (prodej zboží a služeb), příjmy z prodeje či pronájmu majetku, členské příspěvky, podíly, akcie, finanční investování
Zahraniční příjmy	evropské strukturální fondy, dary od PO

Zdroj: Vlastní zpracování, data použita z: SKOVAJSA, M. a kol, Občanský sektor, s. 158.

2 Církev jako právnické osoby

Církev a náboženská společnost se stává právnickou osobou registrací podle § 6 zákona č. 3/2002 Sb. o církvích a náboženských společnostech. Církev a náboženská společnost vzniká dobrovolným sdružováním fyzických osob a rozhoduje o věcech spojených s vyznáváním víry, o organizaci náboženského společenství a o vytváření k tomu určených institucí. Církev a náboženské společnosti spravují své záležitosti, ustanovují a ruší své orgány, ustanovují a odvolávají své duchovní a zřizují a ruší církevní a jiné instituce podle svých předpisů nezávisle na státních orgánech.¹⁸

Vznikat a vyvíjet činnost může církev a náboženská společnost, jejíž činnost není v rozporu s právními předpisy a jejíž učení nebo činnost neohrožuje práva, svobody a rovnoprávnost osob a jejich sdružení včetně jiných církví a náboženských společností. Dále pak nesmí ohrožovat demokratické základy státu, jeho suverenitu, nezávislost a územní celistvost.

2.1 Církev v České republice

Většina církví registrovaných podle zákona 3/2002 Sb. o církvích a náboženských společnostech staví na stejných základech a shodují se v poslání. To je formulováno v základním textu Ekumenické rady církví a platí pro všechny členské církve, které jsou uvedeny dále v textu.

2.2 Ekumenická rada církví

„Ekumenická rada církví v České republice je společenstvím křesťanských církví, které vyznávají Pána Ježíše Krista jako Boha a Spasitele podle Písem Starého a Nového Zákona a usilují uskutečňovat své poslání společně ke slávě jednoho Boha, Otce i Syna i Ducha

¹⁸ Česko. Zákon č. 3/2002 Sb. ze dne 27. listopadu 2001, o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, 2, s. 83-95. Dostupný také z WWW: <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?kam=zakon&c=3/2002>

svatého. Křesťanské církve v České republice jsou si vědomy daru a závazku jednoty Kristových učedníků, navazují na tradice náboženské svobody přítomné v českých dějinách, zvláště v tradici cyrilometodějské a reformační, usilují být české společnosti příkladem a svědectvím tolerance a vzájemné úcty, a proto se rozhodly vytvořit Ekumenickou radu církví v České republice."¹⁹

2.2.1 Členství

- a) O plné členství v ERC se mohou ucházet všechny křesťanské církve, které jsou jako církve registrovány v České republice, pokud souhlasí s věroučnouází ERC. Zástupci církví s plným členstvím mají aktivní i pasivní volební právo,
- b) členství přidružené si mohou zvolit církve, které souhlasí s věroučnouází, v plném členství jim však brání jiné důvody. Podílejí se na aktivitách ERC, mohou se účastnit rozhovoru při jednání Valného shromáždění (případně Řídícího výboru) a podávat připomínky a náměty. Aktivní ani pasivní volební právo nemají,
- c) jako pozorovatelé mohou být přijaty církve i náboženské společnosti, které souhlasí s cíli ERC, avšak z věroučných či jiných důvodů nemohou být plnými či přidruženými členy. Pozorovatelé nejsou vázáni věroučnouází ERC.

2.2.2 Církve a křesťanská sdružení spolupracující s Ekumenickou radou církví

Členské církve

- Apoštolská církev.
- Bratrská jednota baptistů.
- Církev bratrská.
- Církev československá husitská.
- Českobratrská církev evangelická.

¹⁹Ekumenická rada církví v České republice [online]. 4.8.2010 [cit. 2010-11-25]. Kdo jsme. Dostupné z WWW: <<http://www.ekumenickarada.cz/index.php?setlang=1&setlang=1&a=cat.15>>.

- Evangelická církev augsburského vyznání v České republice.
- Evangelická církev metodistická.
- Jednota bratrská.
- Pravoslavná církev.
- Slezská církev evangelická augsburského vyznání.
- Starokatolická církev.

Církev přidružené

- Římskokatolická církev.

Pozorovatelé

- Církev adventistů sedmého dne.
- Federace židovských obcí v České republice.²⁰

2.2.3 Stručná charakteristika členů Ekumenické rady církví

Apoštolská církev

Apoštolská církev patří mezi evangelikální církve a z hlediska věrouky a praxe se řadí mezi církve letniční. Státem byla povolena a zaregistrována v roce 1989. Organizačně je Apoštolská církev přidružena ke světovým "Assemblies of God".²¹

Bratrská jednota baptistů

Baptisté jsou křesťanská reformační církev zastávající kongregační zřízení. To znamená, že všechny sbory jsou samostatné a jednotliví členové mají právo zasahovat do sborových záležitostí. Jednotlivé sbory jsou sdruženy jak do jednot (u nás Bratrská jednota baptistů - BJB), tak do kontinentálních seskupení, Světového svazu baptistů a Evropské baptistické federace. Bratrská jednota baptistů není "baptistickou církví", ale je jednotou (svazem) jednotlivých místních církví. Působit v České republice baptisté začali v polovině

²⁰Ekumenická rada církví v České republice [online]. 4.8.2010 [cit. 2010-11-25]. Kdo jsme. Dostupné z WWW: <<http://www.ekumenickarada.cz/index.php?setlang=1&setlang=1&a=cat.15>>.

²¹Apoštolská církev Česká republika [online]. 2010 [cit. 2011-05-02]. O církvi. Dostupné z WWW: <<http://www.apostolskacirkev.cz/view2.php?rstema=23&stromhlmenu=6:23>>.

devatenáctého století. První samostatný český baptistický sbor byl založen v roce 1885 v Hleděsebi u Veltrus.²²

Církev bratrská

Církev bratrská se řadí k evangelickým reformovaným církvím. Hlásí se k základním starokřesťanským vyznáním víry, k dědictví světové i domácí reformace, zvláště pak k odkazu Jednoty bratrské, a k zásadám evangelikálního hnutí. Počátky Církve bratrské sahají do poloviny devatenáctého století, kdy v okolí Náchoda a v Orlických horách došlo pod vlivem četby Bible k duchovnímu probuzení a zároveň založení prvních sborů. Důraz byl kladen na opravdovost života členů, kteří vždy přijímali Bibli jako měřítko života, víry i učení.²³

Církev československá husitská

Roku 1920 byla státem uznána a registrována Církev československá jako výsledek úsilí tzv. modernistického křídla hnutí duchovních Římskokatolické církve, které se začalo utvářet po vzniku Československé republiky. Brzy po založení se dále z této církve oddělila skupina věřících inklinujících k pravoslaví. Postupně se věrouka ustálila a církev začala zdůrazňovat základní prvky křesťanské věrouky jako Boží Trojici a také uznali Božství Ježíše Krista. Roku 1971 byl název změněn na „Církev československá husitská“. Největšího rozmachu tato církev dosáhla po druhé světové válce, kdy se k jejímu vyznání hlásilo necelých 11 % obyvatelstva.²⁴

Církev římskokatolická

Římskokatolická církev, běžně označovaná nepřesně jako katolická církev, je největší z třidvaceti autonomních katolických církví a jedinou západní katolickou církví. Jejím posláním je uchovávat a vykládat zjevené Boží pravdy, hlásat evangelium, vykonávat posvěcující služby a vytvářet viditelné a organizované společenství věřících žijících ve víře, naději a lásce. Dokazují to zejména prostřednictvím zbožnosti, apoštolátu a hmotné

²² *Bratrská jednota baptistů v České republice* [online]. 2008 [cit. 2011-05-02]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.bjb.cz/o-nas>>.

²³ *Církev bratrská* [online]. 2003 [cit. 2011-05-02]. Ústava, vyznání, řád Církve bratrské. Dostupné z WWW: <http://cb.cz/main/file/download/347/ustava,_vyznani_viry_a_rad_cb.pdf>.

²⁴ Církve a náboženské společnosti v České republice a jejich právní postavení, s. 139.

a duchovní dobročinnosti. Podrobnosti jsou uvedeny v Katechismu katolické církve a Kodexu kanonického práva z roku 1983.

Českobratrská církev evangelická

Českobratrská církev evangelická je církev tradiční. Vznikla v roce 1918 spojením luterské a reformované (kalvinistické) církve. Hlásí se do společenství reformačních církví obnovených a stále se obnovujících Božím slovem. Navazuje na tradice České reformace, na hnutí husitské, církev podobojí i Jednotu bratrskou.²⁵

Evangelická církev augsburského vyznání v České republice

Evangelická církev augsburského vyznání v České republice je nezávislou samosprávnou církví, která působí a plní své poslání na území ČR. Evangelická církev a. v. v ČR je relativně mladou církví registrovanou na území České republiky. Vznikla po rozpadu federace v roce 1993 transformací Slovenského evangelického sboru a. v. v Praze.²⁶

Evangelická církev metodistická

Metodisté se hlásí k odkazu světové reformace. Metodistické hnutí vzniklo v 18. Století v Anglii působením Johna Wesleye, který kázal ve své církvi (anglikánské církvi) duchovní probuzení. Pro český metodismus je zajímavé a důležité, že to byli misionáři ochranovské Jednoty bratrské, kteří Wesleyovi otevřeli duchovní zrak pro plné biblické křesťanství. Když mu biskupové anglikánské církve zakazovali kázat a sloužit v anglikánských kostelech, postupně došlo k oddělení tohoto proudu křesťanství. V Československu začala metodistická církev svoji práci po první světové válce.²⁷

Federace židovských obcí v České republice

Judaismus je monoteistickým náboženstvím založeným na víře v jednoho Boha. Dnes v Judaismu existuje mnoho směrů, od ortodoxních až po liberální. Účelem působení

²⁵ *Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Novém Městě na Moravě* [online]. 15.7.2002 [cit 2011-05-02]. Několik slov o církvi. Dostupné z WWW: <<http://www.archa.kvalitne.cz/index.php?ln=cz&id=3&cat=c&typ=static>>.

²⁶ *Evangelická církev augsburského vyznání v České republice* [online]. 2006 [cit. 2011-05-02]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.ecav.cz/>>.

²⁷ *Ekumenická rada církví v České republice* [online]. 23.11.2004 [cit. 2011-05-02]. Církev popisy. Dostupné z WWW: <<http://www.ekumenickarada.cz/index.php?setlang=1&a=cat.21>>.

Federace židovských obcí v České republice je jednotné zastupování jednotlivých židovských obcí, ve kterých se sdružují vyznavači židovského tradičního nebo konzervativního náboženství, a koordinace jejich činnosti ve věcech náboženských, vzdělávacích, sociálních a kulturních a zároveň se starají o židovské památníky v České republice.²⁸

Jednota bratrská

Jednota bratrská se zrodila z velkého náboženského probuzení v Čechách (husitství). Ovlivněna učením Petra Chelčického, byla založena bratrem Řehořem v Kunvaldu v roce 1457. Tato skupina zdůrazňovala trojí ideál víry, lásky a naděje, se silnějším důrazem na praktický křesťanský život než na učení nebo církevní tradici. Mezi nejvýznamnější představitele patřili L. Pražský, J. Augusta, J. Blahoslav nebo J. A. Komenský. Členové Jednoty bratrské o sobě říkají, že jsou „obyčejní lidé s neobyčejnou zkušeností“. Tato zkušenost je důvodem, proč nežije uzavřena ve své církvi, ale hledá cesty, jak sdílet život s jeho radostmi i starostmi společně se všemi lidmi, jak být prospěšná a jak pomáhat druhým.²⁹

Pravoslavná církev v českých zemích

Věřouka pravoslavné církve spočívá na Písmu svatém a na všeobecné církevní tradici. Církevní tradice je uchována jednak v řádu církve a jejím životě, jednak ve spisech sv. Otců, tj. církevních spisovatelů z prvních století dějin křesťanství. Od 70. let předminulého století se formovala kolem centra v Praze Česká pravoslavná obec, která se nakonec ustavila pod vedením arcibiskupa Savvatije (Vrabce) jako autonomní česká církev v mezích ekumenického patriarchátu.³⁰

Slezská církev evangelická augsburského vyznání

Slezská církev evangelická augsburského vyznání je největší luterskou církví v ČR. Působí zejména na Těšínsku v Moravskoslezském kraji. Od roku 1923 nesla název Augsburská

²⁸ Církve a náboženské společnosti v České republice a jejich právní postavení, s. 215 – 216.

²⁹ *Jednota bratrská Česká republika* [online]. 2006 [cit. 2011-05-02]. Historie Jednoty bratrské. Dostupné z WWW: <<http://www.jbcr.info/index.php?str=10&tp=1>>.

³⁰ *Pražská pravoslavná eparchie* [online]. 2011 [cit. 2011-05-02]. Historie církve. Dostupné z WWW: <<http://www.pravoslavnacirkev.cz/historiecirkev.htm>>.

církev evangelická ve východním Slezsku v Československu, poté v roce 1950 přijala svůj nynější název. Sdružuje věřící české i polské národnosti. Církev je charakteristická silnou tradicí pietismu, což ji činí blízkou evangelikálním církvím.³¹

Starokatolická církev v České republice

Starokatolická církev v ČR se někdy nazývá též Katolická církev podobojí v Čechách. Tato církev se považuje za součást jedné, svaté, obecné a apoštolské Církve Kristovy a hlásí se k víře, učení a praxi prvních křesťanů. Slovo "starý" v názvu vyjadřuje ducha původnosti, upřímnosti a důvěry. Starokatolická církev v ČR je součástí Utrechtské unie starokatolických církví.³²

³¹ *Slezská církev evangelická augsburského vyznání* [online]. 2011 [cit. 2011-05-02]. Stručná historie Slezské církve evangelické a. v. Dostupné z WWW: <<http://www.sceav.cz/cs/historie-sceav/struna-historie-slezske-cirkve-evangelicke-av.html>>.

³² Církve a náboženské společnosti v České republice a jejich právní postavení, s. 211 – 212.

Tabulka 3: Počet věřících podle církví a náboženských společností v České republice při sčítání lidu, domů a bytů v roce 1950, 1991 a 2001

Náboženské vyznání	1950	1991	2001
Církev římskokatolická	6 792 046	4 021 385	2 740 780
Českobratrská církev evangelická	401 729	203 996	117 212
Církev československá husitská	946 813	178 036	99 103
Církev řeckokatolická	32 862	7 030	7 675
Pravoslavná církev v českých zemích	50 365	19 354	22 968
Bratrská jednota baptistů	2 745	2 544	3 622
Církev adventistů sedmého dne	x	7 674	9 757
Církev bratrská	5 373	2 759	9 931
Evangelická církev a. v. v ČR	22 403	X	14 885
Evangelická církev metodistická	2 917	2 855	2 694
Jednota bratrská	5 401	X	3 426
Křesťanské sbory	x	3 017	6 927
Luterská evangelická církev a. v. v ČR	x	X	5 412
Novoapostolská církev v ČR	x	427	449
Slezská církev evangelická a . v.	57 741	33 130	14 020
Starokatolická církev v ČR	x	2 725	1 605
Federace židovských obcí v ČR			1 515
Apoštolská církev	x	1 485	4565
Náboženská společnost českých unitářů	X	365	302
Náboženská společnost Svědkové Jehovovi	X	14 575	23 162
Církev Ježíše Krista Sv. posledních dnů	X	X	1 366
Církev sjednocení	x	X	43
Scientologická církev	x	X	110
Křesťanská společenství	X	X	4 012
Anglikánská církev	x	X	201
Islám	x	X	3 699
Buddhismus	x	X	6 817
Hinduismus	x	X	767
hnutí Hare Kršna	x	X	294
Ostatní a nepřesně určené	32 887	22 377	194 014
Nezjištěno	22 889	1 665 617	901 981
Bez vyznání	519 962	4 112 864	6 039 991
Obyvatelstvo celkem	8 896 133	10 302 215	10 230 060

Zdroj: SYROVÁTKOVÁ, J., B. Bystrice 2010.

Tabulka 4: Círky a náboženské společnosti zastoupené v Liberci

	Názvy církví a náboženských společností	Zastoupení v Liberci
1.	Apoštolská církev	ANO
2.	Bratrská jednota baptistů	ANO
3.	Církev adventistů sedmého dne	ANO
4.	Církev bratrská	ANO
5.	Církev československá husitská	ANO
6.	Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů	ANO
7.	Církev řeckokatolická	ANO
8.	Církev římskokatolická	ANO
9.	Českobratrská církev evangelická	ANO
10.	Evangelická církev a. v. v ČR	NE
11.	Evangelická církev metodistická	NE
12.	Federace židovských obcí v ČR	ANO
13.	Jednota bratrská	ANO
14.	Křesťanské sbory	ANO
15.	Luterská evangelická církev a. v. v ČR	NE
16.	Náboženská společnost českých unitářů	ANO
17.	Náboženská společnost Svědkové Jehovovi	ANO
18.	Novoapoštolská církev	ANO
19.	Pravoslavná církev v českých zemích	ANO
20.	Slezská církev evangelická a. v.	NE
21.	Starokatolická církev v ČR	NE

Zdroj: Vlastní zpracování.

2.3 Círky registrované podle zákona č. 3/2002 Sb. o církvích a náboženských společnostech

Tabulka 5: Círky a náboženské společnosti registrované podle zákona č. 3/2002 Sb.

Číslo	Název církve, náboženské společnosti	Datum registrace, resp. recepce (rok 1991)
1.	Apoštolská církev	1989
2.	Bratrská jednota baptistů	1951
3.	Církev adventistů sedmého dne	1951 (1952-56 odňato)
4.	Církev bratrská	1951
5.	Církev československá husitská	1920
6.	Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů	1990
7.	Církev řeckokatolická	recepce z Rakouska-Uherska (1950-68 odňato)
8.	Církev římskokatolická	recepce z Rakouska-Uherska
9.	Českobratrská církev evangelická	recepce z Rakouska-Uherska
10.	Evangelická církev a. v. v ČR	recepce z Rakouska-Uherska
11.	Evangelická církev metodistická	1951
12.	Federace židovských obcí v ČR	recepce z Rakouska-Uherska
13.	Jednota bratrská	recepce z Rakouska-Uherska
14.	Křesťanské sbory	1956
15.	Luterská evangelická církev a. v. v ČR	19.1.1995
16.	Náboženská společnost českých unitářů	1930
17.	Náboženská společnost Svědkové Jehovovi	1.9.1993
18.	Novoapoštolská církev	1956
19.	Pravoslavná církev v českých zemích	recepce z Rakouska-Uherska
20.	Slezská církev evangelická a. v.	recepce z Rakouska-Uherska
21.	Starokatolická církev v ČR	recepce z Rakouska-Uherska
22.	Církev Křesťanská společenství	20.6.2002
23.	Obec křesťanů v ČR	4.9.2002
24.	Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna	21.11.2002
25.	Česká hinduistická náboženská společnost	25.11.2002
26.	Ústředí muslimských obcí	17.9.2004
27.	Budhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü	8.6.2007
28.	Církev Nová naděje	3.9.2009
29.	Církev Slovo života	6.8.2010
30.	Církev živého Boha	15.12.2007
31.	Višva Nirmala Dharma	14.7.2007
32.	Ruská pravoslavná církev, podvorje patriarchy moskevského a celé Rusi v České republice	26.5.2007

Zdroj: Vlastní zpracování

Pozn: Recepce – převzetí pravidel, zásad nebo celé právní úpravy.³³

³³ ABZ.cz: slovník cizích slov [online]. 2005-2006 [cit. 2011-12-14]. ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání. Dostupné z WWW: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledattyp_hledani=prefix&cizi_slovo=recepce>.

2.3.1 Zvláštní práva církví a náboženských společností

Kromě základních práv mohou být registrovaným církvím a náboženským společnostem přiznaná práva zvláštní. Jejich výčet najdeme v § 7 zákona o církvích a náboženských společnostech. Nově registrované církve a náboženské společnosti mohou požádat o udělení povolení k výkonu zvláštních práv nejdříve po 10 letech od své registrace.

Obecně se jedná především o právo vstupovat a působit ve veřejném prostoru a využívat existující státní instituce, jakými jsou například školy, armáda, věznice, nemocnice. Výkon zvláštních práv je regulován konkrétními právními předpisy rezortů, do nichž církve a náboženské společnosti žádají vstup a povolení k působnosti. Zvláštními právy podle výše zmíněného zákona jsou vyučování náboženství na státních školách, pověřování duchovních k výkonu duchovní činnosti v armádě, věznicích, léčebných zařízeních a výchovných zařízeních, dále pak financování podle zvláštního právního předpisu, uzavírání církevních sňatků, zřizování církevních škol a zachovávání povinnosti mlčenlivosti v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství. Z těchto zvláštních práv vyplývá pro registrované církve a náboženské společnosti povinnost vydávat výroční zprávu o výkonu činností prováděných na základě zvláštních práv. Ta slouží k informování veřejnosti o zvláštních aktivitách vykonávaných registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi ve veřejné sféře.³⁴

³⁴ Církve a náboženské společnosti v České republice a jejich právní postavení, s. 45.

Tabulka 6: Přiznaná zvláštní práva církví a náboženských společností

	Název církve	A	B	C	D	E	F	G
1.	Apoštolská církev	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.	Bratrská jednota baptistů	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.	Církev adventistů sedmého dne	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.	Církev bratrská	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5.	Církev československá husitská	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6.	Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✓
7.	Církev řeckokatolická	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓
8.	Církev římskokatolická	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9.	Českobratrská církev evangelická	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
10.	Evangelická církev a. v. v ČR	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓
11.	Evangelická církev metodistická	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓
12.	Federace židovských obcí v ČR	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✗
13.	Jednota bratrská	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓
14.	Křesťanské sbory	✓	✗	✓	✗	✓	✗	✓
15.	Luterská evangelická církev a. v. v ČR	✓	✗	✗	✓	✓	✗	✓
16.	Náboženská společnost českých unitářů	✗	✗	✗	✓	✓	✗	✓
17.	Náboženská společnost Svědkové Jehovovi	✓	✗	✓	✗	✓	✗	✗
18.	Novoapoštolská církev	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✓
19.	Pravoslavná církev v českých zemích	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓
20.	Slezská církev evangelická a. v.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
21.	Starokatolická církev v ČR	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓

Legenda:

A = vyučování náboženství na státních školách

E = uzavírání církevních sňatků

B = duchovenská služba v ozbrojených silách ČR

F = zřizování církevních škol

C = duchovenská služba vykonávaná ve věznicích

G = zachování povinnosti mlčenlivosti

D = financování podle zvláštního právního předpisu

Zdroj: Církev a náboženské společnosti v České republice a jejich právní postavení.

3 Sociální práce

*„Sociální práce podporuje sociální změnu, řešení problémů v mezilidských vztazích a posílení a osvobození lidí za účelem naplnění jejich osobního blaha.“*³⁵ Oldřich Matoušek ve svém Slovníku sociální práce uvádí, že sociální práce je *„Společenskovědní disciplína i oblast praktické činnosti, jejichž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů (chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanost aj.).* Dále Matoušek dodává, že sociální pracovníci pomáhají lidem nacházejícím se ve výše zmíněných situacích dosáhnout či získat zpět způsobilost k sociálnímu uplatnění, k tomu jim pomáhají vytvářet potřebné společenské podmínky.³⁶

3.1 Přehled vývoje sociální práce a soudobých sociálních problémů

„Vývoj sociální práce jako svébytného oboru je možné v rámci euroamerické civilizace sledovat teprve jedno století. Když však přijmeme širokou definici sociálního blahobytu jako ideálu, díky němuž jsou ve společnosti organizovány aktivity reagující na sociální problémy doby, pak se ukáže, že většina známých společností si vytvářela instituce, jejichž činnost k tomuto cíli směřovala a jež můžeme z dnešního hlediska označit za zárodečné podoby sociální práce. Teprve centralizovaný a bohatý novověký stát, a to až po velkých revolucích v 19. století, však začíná přijímat představu, že společnost by měla být spravedlivá ke všem lidem, a otevírá politickou debatu o adekvátním vytváření a rozdělování zdrojů sociálního blahobytu“, přičemž blahobytem se myslí jak peníze, tak bydlení, vzdělávací a pracovní příležitosti, podpora zdraví atd.³⁷

³⁵ Sociální revue [online]. 11.3.2005 [cit. 2011-03-10]. Sociální práce. Dostupné z WWW: <<http://socialnirevue.cz/item/definice-socialni-prace>>.

³⁶ MATOUŠEK, O., Slovník sociální práce, s. 213.

³⁷ MATOUŠEK, O., a kol, Základy sociální práce, s. 83.

Většina historicky známých společností se nějakým způsobem starala o jedince, kteří potřebovali k životu pomoc ostatních lidí. V dnešní době je sociální práce nejznámější pod pojmem charita a je spojována s křesťanstvím nebo spíše s křesťanskými společnostmi. Na dalších stránkách následuje stručný přehled vývoje sociální práce od počátků křesťanství přes vývoj charity až po její současnou podobu.

3.1.1 Podstata křesťanství

Křesťanství je vyznání víry v jednoho Boha, které vychází ze života a učení Ježíše Krista z Nazareta. Ježíš je chápán jako spasitel světa, Boží syn a zároveň jako samotný Bůh. Křesťanství vzniklo z judaismu v Palestině a odtud se šířilo mezi Židy i pohany po celé Říši Římské. V současnosti je známo po celém světě, to však neznamená, že je všude uznáváno. V některých zemích je dokonce zakazováno a jeho vyznavači jsou pronásledováni.

Křesťanem se člověk stane z vlastního rozhodnutí, to většinou přichází po osobním zážitku, během něhož pozná, že Bůh existuje a Duch Ježíše Krista je živý. Po takovém rozhodnutí přichází křest, tj. úkon symbolizující konec starého života, odložení a odpuštění hříchů a povstání do nového života společně s Kristem. Život opravdových křesťanů se vyznačuje zapřením vlastní přirozenosti zahrnující soběstřednost, pýchu, nároky své duše, plánování své kariéry atd. Namísto toho člověk vyzná Bohu naprostou závislost a důvěru. Jedině tak mohou lidé žít z boží lásky, dávat ji lidem kolem sebe a všemi známé boží přikázání „miluj bližního svého“ se tak stává reálnou a praktickou záležitostí denního života křesťanů. Výše zmíněné přikázání je podstatou všech charit a jiných sociálních prací prováděných církvemi.

Ježíš během svého učení v synagogách i na volných prostranstvích zdůrazňoval Boží lásku, neboť *„lásky je jádrem jeho morální teologie. Podle formulace apoštola Pavla je láska trpělivá, laskavá, nezávidí, nevychloubá se, ani není domýšlivá, nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy, nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se*

raduje z pravdy. (Korintským 13,4-6).“³⁸ Křesťané usilují o zlepšení mezilidských vztahů a podmínek života společnosti. To se jim může podařit, jen když oni individuálně mají dobrý vztah k Bohu, teprve poté mohou měnit své jednání k ostatním lidem, posléze s nimi sdílet svou víru a hodnoty, které sami vyznávají, a pomoci tak měnit životy, vztahy a chování dalších lidí.

Důraz na solidaritu vychází z již zmíněného božího přikázání „miluj bližního svého“. Pojem bližní se vztahuje v podstatě na všechny lidi, se kterými křesťané přijdou do styku, ať už s nimi přímo komunikují nebo je jen vidí ve svém okolí.³⁹ Dobročinnost byla prohlášena za mravní povinnost věřícího. Od vydání Ediktu milánského v roce 313 mohla být křesťanská charita vykonávána bez obav z pronásledování a mohla být prováděna intenzivněji. Postupem času byly budovány různé ústavy a jiná zařízení, kde našly útočiště osoby vyžadující zabezpečení základních životních potřeb v jejich nouzi.⁴⁰

3.2 Domácí tradice sociální péče v České republice

Sociální práce, jak ji známe dnes, se u nás postupně vyvíjela již od středověku. Na konci třicátých let minulého století dosahovala jistého vrcholu, ale po roce 1948 její vývoj stagnoval. Sociální práce byla dokonce režimem prohlášena za zbytečnou a nevládní sektor byl prakticky zrušen. V následujícím textu je uveden stručný přehled vývoje sociální práce reagující na aktuální problémy od středověku až po současnost.

3.2.1 Středověk

Cílenou pomoc poskytovanou lidem potřebujícím obživu jako první u nás nabízela církev. Lidé v nouzi se stali pro církev cílovou skupinou pro poskytování sociálních služeb, které byly praktikovány především obcemi řeholních řádů a kláštery. Lidé postižení epidemiemi a hladomory našli útočiště v nemocnicích a útulcích pro osoby postižené různými těžkými

³⁸ MATOUŠEK, O., a kol., *Základy sociální práce*, s. 35.

³⁹ Tamtéž, s. 36.

⁴⁰ Tamtéž, s. 88.

životními situacemi, byli to chudí, zmrzačení, sirotci, tělesně nebo mentálně postižení, ale i lidé postižení živelnou pohromou nebo ztrátou rodiny.⁴¹

3.2.2 Renesance a doba osvícenská

V období renesance vznikla nová měšťanská vrstva, která měla prostředky na to, aby zakládala špitály. Chudí lidé zde našli však pouze nouzové ubytování a základní ošetření, stravu a ošacení si museli opatřit sami – většinou prostřednictvím žebroty. Postupem času se špitály nezaměřovaly pouze na zraněné a nemocné, ale také například na osiřelé děti a lidi bez domova. Původní zdravotnická zařízení tak měla část soustředěnou na zdravotní péči a druhou část s péčí sociální. Tato zdravotnicko-sociální zařízení byla od konce 18. století zřizována císařem Josefem II – katolická církev tak přišla o své rozhodující postavení v této oblasti.⁴²

3.2.3 Roky 1918 - 1945

Vzhledem ke zhoršení životních podmínek v meziválečném období se společnost potýkala s vyšší nemocností a úmrtností. Zároveň se hojněji vyskytovaly sociálně-patologické jevy, jako alkoholismus, prostituce, trestná činnost mladistvých a rodinné rozvraty. Válka měla na svědomí vznik tří hlavních skupin obyvatel potřebujících sociální zaopatření. První skupinou byli váleční veteráni, invalidé, vdovy vojáků a nezaopatřené děti. Většina takto postižených osob si živobytí obstarávala na ulici žebráním. Druhou skupinu představovali nezaměstnaní – sem spadali vojáci, kteří se vrátili z fronty, přestože byli zcela pracovně schopní a bez vážnějších následků zranění. Bylo to jednak v důsledku převisu nabídky práce – stále častěji byly totiž využívány k výrobě stroje a jednak z důvodu stále neobnovené mírové produkce. Třetí skupinou potřebující podporu od státu se stali lidé nevlastníci svůj dům nebo byt. Po válce byl nedostatek bytů a nemajetní proto často přebývali ve zdravotně a hygienicky nepřijatelných podmínkách – sklepech, vagonech, dřevěných provizorních domcích.⁴³

⁴¹ MATOUŠEK, O., a kol., Základy sociální práce, s. 111.

⁴² Tamtéž, s. 113 až 115.

⁴³ Tamtéž, s. 118 až 120.

3.2.4 Konec druhé světové války

Po druhé světové válce došlo ke změnám v sociální politice státu. V důsledku peněžní reformy a znárodňování majetku došlo ke snížení sociální a příjmové diferenciaci, tím se významně změnila třídní i sociální struktura obyvatelstva, tzn. významný pokles počtu příslušníků majetných tříd a zároveň snížení počtu nejchudších. Takto začala vznikat rovnostářská společnost zahrnující sociální opatření v podobě například všeobecného národního pojištění.⁴⁴

3.2.5 Roky 1948 - 1959

Po roce 1948 na území našeho státu byla snaha o odstranění nezaměstnanosti, chudoby, prostituce, kriminality, třídních rozdílů a jiných sociálních problémů, a to tím, že byly znárodňovány výrobní prostředky. Komunistická vláda věřila ve vymizení sociálních problémů poté, co zmizí třídní rozdíly a v zemi zvítězí socialismus, neboť se předpokládalo, že všechny sociální problémy jsou důsledkem materialismu a kapitalismu. V tomto období se sociální práce prováděná charitativními organizacemi stala nežádoucí disciplínou stejně jako používání termínu chudí lidé. Přípustnými termíny byly „osoby s nedostatečným příjmem“ nebo „občané s omezenou možností spotřeby“.⁴⁵

3.2.6 Šedesátá léta minulého století

Častou záležitostí v době reálného socialismu bylo medikalizování osob s tíživou životní situací poté, co byly jejich problémy interpretovány jako nemoci. Tak se stávalo, že sociální případy byli jakožto pacienti zavíráni do psychiatrických léčeben, protialkoholních léčeben, léčeben dlouhodobých nemocí či domovů důchodců nebo do ústavů pro mentálně retardované a jinak hendikepované osoby. Během šedesátých let tyto postupy však byly zpochybňovány a začaly se hledat jiné alternativy, umožňující řešení pravých problémů. Největší tendence ke změně se projevovaly v přístupu ke starým lidem a mládeži.⁴⁶

⁴⁴ MATOUŠEK, O., a kol., Základy sociální práce, s. 139.

⁴⁵ Tamtéž, s. 140 až 141.

⁴⁶ Tamtéž, s. 145 až 146.

3.2.7 Sedmdesátá a osmdesátá léta minulého století

V období tzv. normalizace noví představitelé komunistické strany pochopili, že sociální otázky je třeba řešit i v socialismu. Díky tomuto myšlenkovému posunu se v sedmdesátých letech mohla sociální práce opět rozvíjet. Výsledkem tohoto rozvoje bylo obnovení činnosti sociálně-právních škol, rozšíření pečovatelské služby o staré lidi v podobě domovů soustředěné péče, vznik geriatrických ambulancí a denních stacionářů. Studování sociální pracovníci pak nacházeli uplatnění v ošetrovatelských ústavech pro staré lidi, domovech důchodců, kojeneckých ústavech, dětských domovech, ale i ve výchovných ústavech různého druhu, včetně vězení. V šedesátých a sedmdesátých letech se ve zdravotnických zařízeních a velkých výrobních závodech rozšířila práce odborů pečujících o pracovníky. Péče se dostávalo převážně mladistvým zaměstnancům, ženám s malými dětmi, svobodným matkám, pracovníkům se změněnou pracovní schopností, ale také zlepšovatelům, novátorům, účastníkům socialistických soutěží, aktivním sportovcům reprezentujícím závod apod. Svou práci zde odváděli i sociální pracovníci usilující o převýchovu absentérů, fluktuantů případně alkoholiků. Pro lidi předdůchodového a důchodového věku se organizovaly kurzy, kluby důchodců, setkávání s bývalými pracovníky. Nově se speciální péče věnovala i lidem propuštěným z vězení.⁴⁷

3.2.8 Roky 1989 - 2011

Po roce 1989 bylo obnovováno vzdělání v sociální práci a to jak na středoškolské, tak na vysokoškolské úrovni. Zároveň vznikla potřeba řešit nově se objevující sociální problémy, které do té doby nebyly tak časté nebo se nevyskytovaly vůbec. V oblasti nově se vyskytujících sociálních problémů se řešení muselo teprve hledat, k tomu posloužily například modely vyzkoušené v jiných zemích.

V roce 1990 byly na Univerzitě Karlově v Praze a univerzitách v Brně a Bratislavě zřízeny katedry sociální práce. Nabídky pomoci při rozvoji vzdělání v oblasti sociální práce přicházely také ze západoevropských zemí, především z Nizozemského království. Díky

⁴⁷ MATOUŠEK, O., a kol., Základy sociální práce, s. 146 až 148.

této podpoře a zároveň díky tajnému položení základů reformy již během minulého režimu mohla být výuka sociální práce obnovena poměrně rychle.

Jako nové popřevratové sociální problémy lze označit neskrývanou prostituci, potřebu začlenit vězně propuštěné na základě amnestie, bezdomovectví a migraci uprchlíků přes naše území směrem na Západ. Díky otevření hranic byly problémy s migranty a uprchlíky častým jevem. Sociální pracovníci tak museli řešit otázky sociálního zabezpečení uprchlíků, cizinců s přiznaným dočasným či trvalým pobytem a cizích dělníků pracujících u nás bez pracovního povolení. Častěji se také vyskytovaly sociálně patologické jevy, jako jsou prostituce a obchod s „bílým masem“, zneužívání a zanedbávání dětí, drogové závislosti, gambling, kriminalita či problém emigrantů, kteří při útěku z vlasti nedostali statut uprchlíků.

Zásadní změnou byla v devadesátých letech snaha o deinstitucionalizaci sociálních služeb, díky níž mohly tyto služby poskytovat i nestátní organizace a to jak církevní, tak necírkevní. Vznikla zde platforma pro novinku zvanou dobrovolnictví. Nevládní organizace se soustředily na sociální a zdravotní problémy se snahou vytvořit alternativy k tradičním formám sociální práce. Od počátku devadesátých let minulého století tak postupně vznikala spolupráce mezi státním a nestátním sektorem sociálních služeb.⁴⁸

3.3 Sociální problémy podle cílových skupin

Cílových skupin, na které lze sociální práci zaměřit je opravdu mnoho – od dětí a dospívajících, přes dospělé, až po lidi důchodového věku. Každá jmenovaná věková skupina může být „postižena“ různými sociálními problémy. Další text se zaměří na různé cílové skupiny podle druhu sociálních problémů a možnosti intervence. Protože případů sociální práce je opravdu mnoho, byly vybrány ty nejzásadnější z nich.

⁴⁸ MATOUŠEK, O., a kol., Základy sociální práce, s. 151 až 152.

3.3.1 Zneužívané, týrané a zanedbávané děti a jejich rodiny

Existují čtyři typy špatného zacházení s dítětem:

- tělesné týrání (bití a jiné fyzické ubližování),
- sexuální zneužívání,
- zanedbávání představující opomíjení důležitých potřeb dítěte či opouštění dětí,
- emoční týrání, které se skrývá za neustálou kritikou, nadávkami a ponižováním.

Péče o dětské oběti je provázena formou individuální terapie nebo docházkových programů ve stacionáři. V České republice je poskytována psychoterapeutická péče týraným dětem zatím jen několika krizovými centry. Od počátku sedmdesátých let 20. století je ve světě poskytována péče dospělým, kteří jako děti byli týráni. Jsou u nich prokázány různé problémy, které v dospělosti přetrvávají nebo se projeví až v dospělosti. Takovým lidem je poskytována péče formou individuální i skupinové terapie.

Důležitou roli hrají preventivní programy zaměřující se na hlavní faktory, které vymezují špatné zacházení s dětmi. Těmito faktory jsou například osobnostní „výbava“ rodičů, výchovné strategie, ekonomické a materiální podmínky života rodiny, dostupnost zdravotnických a sociálních služeb atd. Cílovou skupinou preventivních programů (tj. lidé, kteří se špatného zacházení s dítětem nedopustili) mohou být kromě rodičů také učitelé, lékaři, sociální pracovníci a další profesionálové, kteří se dostávají do kontaktu s rodinou, v níž by mohlo dojít k ohrožování dítěte. Po takovém programu by měli být schopni rozpoznat příznaky rodinné dysfunkce a navrhnout vhodný program pomoci.⁴⁹

3.3.2 Zdravotně znevýhodnění

Lidem se zdravotním postižením jsou sociální důsledky vynahrazovány formou peněžních příspěvků a sociálních služeb. Invalidní důchod a finanční příspěvky podle zákona č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře a také příspěvky podle vyhlášky MPSV ČR 182/1991 Sb. například na rehabilitační a kompenzační pomůcky zabezpečují ekonomické a další materiální podmínky pro samostatný život.

⁴⁹ MATOUŠEK, O., a kol., Sociální práce v praxi, s. 27 až 37.

Sociální stránku věci zabezpečují služby, které jsou poskytovány následujícími formami:

- poskytování technických pomůcek,
- služby osobní asistence,
- doprava do škol, zařízení a k jiným účelům,
- pečovatelská služba,
- chráněné bydlení,
- odlehčovací péče,
- ústavy a domovy sociální péče pro postižené,
- penziony a domovy pro seniory a občany se zdravotním postižením,
- poradenství,
- raná péče,
- centra denních služeb.

V této kategorii sociálních služeb mají sociální pracovníci různorodé úkoly, jejich náplní může být např. sociální depistáž (tj. „*aktivní vyhledávání určitého znaku v populaci, používané např. při preventivních programech cílených na nositele určitých znaků*“)⁵⁰ terénní sociální práce, diagnóza, řešení sociálně-právních a sociálně-zdravotních problémů uživatelů sociální služby, poradenské služby, diagnostické, výchovné a psychologické činnosti, zastupování klientů při soudních a správních řízeních, práce s rodinou klienta, zprostředkování kontaktů na další instituce a odborníky atd.⁵¹

3.3.3 Mentálně postižení

Služby lidem s mentálním postižením jsou všeobecně poskytovány jako reakce na definici mentálního postižení, podle které jde o „*podstatné omezení stávajícího výkonu vyznačující se podprůměrnou úrovní intelektových schopností se současným omezením v nejméně dvou z následujících adaptačních dovedností – komunikace, sebeobsluha, sociální dovednosti, bydlení ve vlastním domě, využití služeb obce, sebeurčení, zdraví a bezpečnost, školní výkon, volný čas a práce.*“

⁵⁰ MATOUŠEK, O. Slovník sociální práce, s. 48.

⁵¹ Tamtéž, s. 94 až 96.

Raná péče se vyznačuje jednak depistážní činností (tzn. vyhledáváním rodin s mentálně postiženými dětmi), poradenstvím (zaměřeným na rozvoj schopností dítěte a také informující o službách a dávkách), psychologickým poradenstvím (vycházejícím z velkého tlaku na psychiku při péči o mentálně postižené dítě).

Pro starší děti jsou nabízeny služby zaměřené na vzdělávání a volný čas. Vzdělání je umožněno buď ve školách se speciálním vzdělávacím programem, v základních školách nebo díky asistenci v oblastech, ve kterých má dítě potíže. Volný čas mohou děti trávit v denních či týdenních stacionářích, kde je také možné využít asistence. Tyto služby poskytují ústavy sociální péče.

Služby pro mládež a dospělé jsou rozděleny do tří oblastí, jimiž jsou práce, bydlení a volný čas. V oblasti práce existují služby jako program přechodu ze školy do zaměstnání, tréninkové programy připravující uživatele na práci v běžných podmínkách, chráněná pracoviště a chráněné dílny.

Pokud lidé s postižením již nežijí se svými rodiči, mohou využít chráněné bydlení, podporované bydlení s asistencí nebo bydlení v komunitě. Ráno nebo odpoledne po zaměstnání mohou uživatelé využívat programů ve stacionářích v podobě zájmových kroužků, uměleckých nebo pracovních terapií. Zájmové kroužky mohou být organizovány také některými sdruženími. Některá speciálně pedagogická centra organizují večerní školy. Jinou formou trávení volného času je setkávání ve skupinách v občanských sdruženích za tímto účelem založených. Ústavy sociální péče jsou další formou služby poskytující všemožné druhy pomoci a podpory.⁵²

3.3.4 Staří lidé

Sociální práce se starými lidmi se soustřeďuje na seniory, u nichž je zaznamenán pokles funkčních schopností a soběstačnosti. Problémy se týkají hybnosti, smyslového vnímání a jiných kognitivních funkcí. Neschopnost provádět každodenní úkony přináší

⁵² MATOUŠEK, O., a kol., Sociální práce v praxi, s. 111 až 126.

i psychologické a sociální bariéry. Vzniká tak tzv. spirála neschopnosti, kdy problém v oblasti fyzické neschopnosti způsobuje problémy v oblasti sociální. Sociální práce se seniory má potom za úkol zabránit vzniku nebo růstu této spirály.

Ve zdravotnických zařízeních funguje sociální pracovník jako člen geriatrického týmu, který spolu s lékaři hodnotí zdravotní a funkční stav pacienta ve vztahu k podmínkám a zdrojům pacientova přirozeného prostředí.

Terénní sociální práce se seniory zahrnuje práci s klientem i jeho rodinou po propuštění ze zdravotnického zařízení a podporuje integraci starého člověka do společnosti, zachování dobré fyzické kondice a aktivity. Sociální práce v komunitě představuje jak účast a aktivitu na sociálním plánování a rozvoji komplexní sítě sociálních služeb, tak celkovou péči o kvalitu života a podporu zdraví starších lidí žijících v komunitě. Jiným typem sociální práce je péče v rezidenčních zařízeních. Těmi jsou léčebny dlouhodobě nemocných (LDN) a ošetrovatelská oddělení v domovech důchodců. Rozdíl mezi těmito zařízeními je v jejich zaměření, kdy LDN se soustřeďuje na zdravotní péči a je hrazena zdravotní pojišťovnou. Z tohoto důvodu je doba, po kterou může pacient službu využívat, omezená na tři měsíce. Ošetrovatelská zařízení nejsou hrazena pojišťovnou, ale obcí a uživateli, zároveň zde existuje předpoklad propuštění do tří až šesti měsíců. Důvodem k odchodu starého člověka do rezidenčního zařízení mohou být ekonomické, rodinné nebo zdravotní okolnosti.

U nás existují tři typy rezidenční péče. Od sebe se liší rozsahem poskytovaných služeb a způsobem úhrady. Prvním typem jsou domovy (penziony) pro důchodce, kde si zdraví a soběstační senioři pronajmou byt, vybaví svým nábytkem a mohou si objednat a zaplatit pomoc s úklidem, praním, žehlením a nakupováním či doprovod na stravování nebo k lékaři. Domy s pečovatelskou službou jsou druhým typem zařízení, kde je trvale přítomna pečovatelská služba poskytující pomoc při aktivitách denního života. Problém u výše zmiňovaných zařízení vzniká v případě zhoršení zdravotního stavu klienta. Člověk potřebující intenzivnější péči je přesunut do posledního typu zařízení - domova důchodců - představující klasickou formu institucionální péče o seniory zahrnující trvalé ubytování,

péči o domácnost, aktivity pro seniory, ošetrovatelskou i rehabilitační péči pro těžce zdravotně postižené klienty, až po hospicovou péči o umírající.⁵³

3.3.5 Uživatelé drog

Problematické závislosti se věnují profesionálové v různých profesích, zabývá se jí několik resortů státní správy, veřejná správa, státní i nestátní organizace. Dá se tedy říci, že se jedná o problematiku interdisciplinární. Stejně tak existuje více druhů služeb a zařízení pro drogově závislé. Výběr toho nejvhodnějšího zařízení je potřeba zvážit podle různých kritérií konkrétního klienta.

Terénní programy probíhají přímo na ulici mezi klienty - těm jsou poskytovány informace o rizicích spojených s užíváním drog, o možnostech jejich snižování, dále informace o programech péče a léčby. Zároveň jsou klientům rozdávány čisté jehly, kondomy a dezinfekční prostředky. **Nízkoprahová kontaktní centra** se zaměřují na snižování rizik prostřednictvím služeb podobným terénním programům. V centrech je možné se klientovi dlouhodoběji věnovat, pomoci s výběrem vhodné léčby, motivovat ho k ní a zprostředkovat nástup do léčby. **Ambulantní léčbu** nabízejí krizová centra, poradenská centra nebo tzv. AT poradny (alkohol-toxikomanie). Při ambulantní léčbě jsou na klienta kladeny určité nároky vycházející z individuálního plánu léčby. **V denních stacionářích** probíhá intenzivní ambulantní léčba formou celodenního programu po dobu 2-3 měsíců, během nichž se klienti denně vracejí do svého přirozeného prostředí. **Detoxikační jednotky** se zaměřují na minimalizování projevů odvykacích symptomů a zbavení organismu návykových látek. Absolvování detoxikačního programu bývá podmínkou pro nastoupení klienta do většiny zařízení poskytujících dlouhodobou pobytovou léčbu. **Psychiatrické léčebny** poskytují krátkodobou pobytovou léčbu, která obvykle trvá 3-6 měsíců. Středně a dlouhodobou léčbu (6-18 měsíců) poskytují **terapeutické komunity**. Léčba je zde rozdělena do 4 fází a klade na klienty vysoké nároky a to jak ve smyslu délky léčby, tak na intenzivní terapeutický proces a komunitní

⁵³ MATOUŠEK, O., a kol., Sociální práce v praxi, s. 165 až 179.

způsob života. Následnou péči poskytují **doléčovací centra**. Péče zde trvá 6-12 měsíců. Klientovi je poskytováno poradenství, individuální a skupinová terapie.⁵⁴

3.3.6 Ženy poskytující placené sexuální služby

Prostituujícím ženám jsou nabízeny dva typy pomoci. První je **zmírňování škod** zahrnující prevenci pohlavně přenosných infekcí, prevenci sociálního propadu (žena musí mít v pořádku doklady, mít místo k bydlení a platit si alespoň zdravotní pojištění), prevenci kriminality (z hlediska oběti i pachatelky), prevenci a případné léčby závislosti a všestrannou pomoc při tvorbě rodinného zázemí pro jejich děti. Druhým přístupem je **resocializace a prevence návratu**. Pojmem resocializace je míněn odchod z prostituce. Pokud klientka chce skončit s prostitucí, sociální pracovník jí pomáhá osvojit si návyky, jakými jsou například denní režim, smysl pro povinnost, disciplína, dochvilnost atd., jinými slovy, učí ji znovu „normálně“ žít. Zároveň pracovník s klientkou hledá budoucí zaměstnání.

Sociální pracovníci mohou klientky kontaktovat přímo v místě jejich výskytu, v těchto případech se jedná o streetwork. Tato služba spočívá v distribuci informací a kontaktů na instituce, prostředků k prevenci, poradenství, zdravotnických služeb či sběru informací o klientkách.

Institucionální pomoc je poskytována zařízeními, kam klientky samy přijdou a jsou jim zde poskytovány zdravotní, psychosociální a případně i jiné služby (usnadnění styku se státní byrokracií). V České republice je takových institucí celá řada. Některé organizace jsou mezinárodní, jiné vznikly jako služba církevních charitativních organizací.⁵⁵

⁵⁴ MATOUŠEK, O., a kol., Sociální práce v praxi, s. 215.

⁵⁵ Tamtéž, s. 251 až 266.

4 Sociální podniky církví

Církev jako právnické osoby mohou zřizovat účelová zařízení pro poskytování charitativních služeb. Hlavním posláním těchto organizací je obecně prospěšná činnost - to znamená, že podnikání a vytváření zisku může být pouze doplňkovou činností. Takto založená účelová zařízení poskytují služby všem lidem bez rozdílu. Jejich působnost může být pouze místní nebo celosvětová. Soustředí se na pomoc lidem postiženým tělesně, mentálně, zasaženým chudobou nebo bezdomovectvím, lidem závislým na drogách nebo alkoholu, týraným, utlačovaným, opuštěným, zkrátka všem, kteří se ocitnou v jakékoli nouzi.

Církevní účelová zařízení jsou financována zejména z příspěvků členů, prostřednictvím dotací samosprávných územních celků, ministerstev nebo nadací, dále ze sbírek, sponzorských darů a příspěvků z akcí. Nejčastější formou sociální práce prováděnou církví jsou charity zakládané katolickou církví a diakonie, které jsou zřizovány nekatolickými církvemi.⁵⁶

Diakonie

Slovo diakonie pochází z řeckého „diákonein“, což znamená sloužit. Matoušek vysvětluje, že původ diakonie spočívá v poskytování služeb nemocným, postiženým a chudým lidem v době rané křesťanské církve. Na tuto službu byli speciálně připravováni diakoni a diakonky. Později v novověku se označení diakonie používá pro instituce založené protestantskými církvemi poskytující sociální péči.⁵⁷

Charita

Slovo „caritas“ pocházející z latiny znamená dobročinnost, lidumilství a v křesťanství lásku k bližnímu, projevující se pomocí poskytovanou lidem v nouzi. Slovo charita je katolickou církví používáno jako označení pro své instituce poskytující sociální péči.⁵⁸

⁵⁶ SYROVÁTKOVÁ, J., Sociální podnikání.

⁵⁷ MATOUŠEK, O., Slovník sociální práce, s. 52.

⁵⁸ Tamtéž, s. 80.

Dobročinnost v praxi se projevuje více různými způsoby, může to být formou peněžitých nebo věcných darů, dobrovolnictvím nebo poskytováním sociálních služeb.

Charita ve světě je známá pod názvem Caritas Internationalis (dále jen CI) a sdružuje cca 165 katolických charitativních organizací působících ve více než 200 zemích světa a pomáhajících cca 24 miliónům lidí.⁵⁹ Počátky CI sahají až do roku 1897, kdy Lorenz Werthmann založil vůbec první charitu. Od té doby vznikaly další organizace všude po světě. U nás fungovala charitativní pomoc vždy vedle katolické církve, ale až v roce 1921 dostala podobu organizace. Moravský kněz a pozdější biskup P. Bláha zdůrazňoval potřebu organizace v souvislosti s efektivností a větší účinností charitativní práce.⁶⁰

4.1 Charita Česká republika

Charita Česká republika (CHČR) je naší největší nestátní neziskovou humanitární organizací poskytující sociální a zdravotní služby. CHČR je právnickou osobou dle Kodexu kanonického práva a je součástí římskokatolické církve registrované podle zákona č. 3/2002 Sb., z čehož vyplývá, že její právní subjektivitou je církevní organizace. Zároveň je CHČR členem OSN, Generálního ředitelství ECHO (organizace pro humanitární pomoc), jiných mezinárodních neziskových organizací a samozřejmě Caritas Internationalis.

Pod CHČR patří 2 arcidiecézní a 6 diecézních charit, Česká katolická Charita – Domovy řeholníků a řeholnic a Řeckokatolická charita.

Klíčovou funkcí CHČR je poskytování pomoci potřebným na území ČR prostřednictvím zdravotních a sociálních služeb, vedle toho se velkou měrou podílí na humanitární a rozvojové pomoci v zahraničí.

⁵⁹ Caritas.org [online]. 2011 [cit. 2011-02-17]. A Photographic History of Caritas. Dostupné z WWW: <http://www.caritas.org/about/history_gallery_1.html>.

⁶⁰ Oblastní charita Brno [online]. 2011 [cit. 2011-02-17]. Z historie charitativní služby. Dostupné z WWW: <<http://brno.charita.cz/kdo-jsme/z-historie-charity/>>.

4.1.1 Sociální a zdravotní služby poskytované Charitou v České republice

Podle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách CHČR svým klientům nabízí sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence.

Základní sociální poradenství spočívá v poskytování potřebných informací při řešení nepříznivých sociálních situací. Odborné sociální poradenství je zaměřené na osoby v občanských, rodinných a manželských poradnách, dále v poradnách pro seniory, pro osoby se zdravotním postižením, pro oběti trestných činů a domácího násilí. Zároveň se v těchto poradnách pracuje s konfliktními osobami ve společnosti. Mezi poradny CHČR patří např. Sociální poradna Racek se sídly v Sušicích, Kašperských Horách a Volšovech.

Služby sociální péče poskytované Charitou v České republice

Služby sociální péče pomáhají klientům zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, přičemž je kladen důraz na co největší zapojení do běžného života společnosti. V této kategorii služeb je nabízeno široké spektrum možností, jak uspokojit potřeby klientů.

Osobní asistence je terénní služba pro osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení vyžadující pomoc jiné fyzické osoby. Služba je poskytována v přirozeném prostředí osob při běžných denních činnostech.

Ošetrovatelská péče je odborná ošetrovatelská péče v domácím prostředí poskytovaná obvykle zdravotními sestrami. Je hrazena z veřejného zdravotního pojištění. **Pečovatelská služba** může být buď terénní, nebo ambulantní a je poskytována lidem se stejnými potížemi, jako mají lidé potřebující osobní asistence (viz výše). **Tísňová péče** je terénní služba, která je poskytována nepřetržitě distanční hlasovou a elektronickou komunikací s osobami vystavenými stálému riziku ohrožení zdraví či života.

Podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, centra denních služeb jsou určena osobám se sníženou soběstačností z důvodů stejných jako u osobní asistence. Pro osoby trpící navíc chronickým duševním onemocněním jsou určeny **denní** nebo **týdenní stacionáře**. Obě tyto služby jsou poskytovány ambulantně. Pobytovými službami poskytovanými osobám se sníženou soběstačností a potřebujícím pravidelnou pomoc jsou

domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory a chráněné bydlení.

Domovy pro řeholnice a duchovní České katolické charity jsou pobytové služby určené pouze pro řeholní sestry a duchovní se sníženou soběstačností. **Domovy se zvláštním režimem** ubytovávají a starají se o seniory se sníženou soběstačností z důvodů chronického duševního onemocnění nebo závislosti na návykových látkách, o osoby se stařeckou, Alzheimerovou nebo jiným typem demence.

Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče se zaměřují na osoby, které již nepotřebují zdravotní péči, ale vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nejsou schopny se obejít bez pomoci, a proto nemohou být propuštěny. Takto je jim zabezpečena pomoc blízkou nebo jinou osobou, případně terénní, ambulantní nebo pobytovou službou v zařízeních sociálních služeb.

Služby sociální prevence

Cílovou skupinou jsou osoby ohrožené sociálním vyloučením pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné osoby. Záměrem služby je pomoci lidem v překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit je před nežádoucími společenskými jevy. Služby sociální prevence podle zákona o sociálních službách mají několik forem, přičemž CHČR z nich nabízí tyto:

Raná péče – terénní, popřípadě ambulantní služba poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené, nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého zdravotního stavu. Služba je zaměřena především na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby.

Telefonická krizová pomoc – terénní služba poskytovaná na přechodnou dobu osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života nebo v jiné obtížné životní situaci, kterou přechodně nemohou řešit vlastními silami.

Azylové domy – pobytové služby poskytované na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení.

Domy na půl cesty – pobytové služby poskytované zpravidla osobám do 26 let věku, které

po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Způsob poskytování sociálních služeb v těchto zařízeních je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob.

Kontaktní centra – tato nízkoprahová zařízení poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby osobám ohroženým závislostí na návykových látkách. Cílem služby je snižování sociálních a zdravotních rizik spojených se zneužíváním návykových látek.

Krizová pomoc – terénní, ambulantní nebo pobytová služba na přechodnou dobu poskytovaná osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života, kdy přechodně nemohou řešit svoji nepříznivou sociální situaci vlastními silami.

Intervenční centra – terénní, ambulantní nebo pobytová služba na přechodnou dobu. Na základě rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí nebo zákazu vstupu do něj vydaného podle zvláštního právního předpisu je osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby nabídnuta pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení opisu tohoto rozhodnutí intervenčnímu centru. Součástí služby je zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie České republiky a obecní policie, jakož i ostatními orgány veřejné správy.

Nízkoprahová denní centra – ambulantní, popřípadě terénní služby poskytované osobám bez přístřeší.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež – ambulantní, popřípadě terénní služby poskytované dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy. Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně.

Noclehárny – ambulantní služby poskytované osobám bez přístřeší, které mají zájem o využití hygienického zařízení a přenocování.

Služby následné péče – terénní služby poskytované osobám s chronickým duševním

onemocněním a osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly ústavní léčbu ve zdravotnickém zařízení, absolvovaly ambulantní léčbu nebo se jí podrobují, nebo osobám, které abstinují.

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi – terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, u kterého je jeho vývoj ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobě krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u kterého existují další rizika ohrožení jeho vývoje.

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením – ambulantní služby, popřípadě terénní služby poskytované osobám v důchodovém věku nebo osobám se zdravotním postižením ohroženým sociálním vyloučením.

Sociálně terapeutické dílny – ambulantní služby, poskytované osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, které nejsou z tohoto důvodu uplatnitelné na otevřeném ani chráněném trhu práce. Jejich účelem je dlouhodobá a pravidelná podpora zdokonalování pracovních návyků a dovedností prostřednictvím sociálně pracovní terapie.

Terapeutické komunity – pobytové služby i na přechodnou dobu pro osoby závislé na návykových látkách nebo pro osoby s chronickým duševním onemocněním, které mají zájem o začlenění do běžného života.

Terénní programy – terénní služby poskytované osobám, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy. Služba je určena pro problémové skupiny osob, uživatele návykových látek nebo omamných psychotropních látek, osoby bez přístřeší, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách a jiné sociálně ohrožené skupiny. Cílem služby je tyto osoby vyhledávat a minimalizovat rizika jejich způsobu života. Služba může být osobám poskytována anonymně.

Sociální rehabilitace je poskytována formou terénních, ambulantních nebo pobytových služeb poskytovaných v centrech sociálně rehabilitačních služeb. Jedná se o soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností, posilováním návyků

a nácvikem výkonu běžných, pro samostatný život nezbytných činností alternativním způsobem využívajícím zachovaných schopností, potenciálů a kompetencí.⁶¹

Mimo služby podle zákona o sociálních službách CHČR také poskytuje ostatní služby sociálního a zdravotního charakteru. Mezi ně patří hospice, což jsou speciální lůžková zařízení zajišťující péči, při níž mohou být zmírňovány bolesti a příznaky onemocnění, nejde však již o léčbu jako takovou. Klientům hospiců jsou většinou diagnostikována onkologická, kardiologická a neurotická onemocnění. V podstatě lidé v hospicech jsou převážně pacienti s nevyléčitelnými nemocemi, kteří zde umírají. Charita také poskytuje služby sociálního charakteru, především humanitární sklady oblečení, půjčovny kompenzačních pomůcek. Také provozuje chráněné dílny a mateřská centra. V případě přírodních či humanitárních katastrof se CHČR také zapojuje do pomoci lidem, kteří jsou takto postiženi. Poslední oblastí práce na území ČR, kterou CHČR vykonává, je pomoc cizincům, kteří se ocitli v obtížné životní situaci. Cílovou skupinou jsou cizinci a uprchlíci vyhnaní ze své země válečným konfliktem, pronásledováním či chudobou.

4.1.2 Organizační struktura Charity Česká republika

Jak bylo uvedeno výše, členem CHČR je šest diecézních (DCH) a dvě arcidiecézní (ACH) charity. Devátým subjektem je Česká katolická charita zastřešující Domovy duchovních a řeholnic.

Základní složkou v každé DCH nebo ACH je farní, oblastní nebo městská charita. Způsob fungování se u jednotlivých složek může lišit. V některých charitách pracují pouze dobrovolníci. Ti organizují jednorázové charitativní akce a sbírky. Dále existují malé charity s jedním či několika málo zaměstnanci. Ty se zpravidla zaměřují na jeden druh činnosti, kdežto farní, oblastní a městské charity mívají i více jak sto zaměstnanců a provozují projekty, kterých může být sedm a více (např. charitní domovy, stacionáře, domácí služby, poradny či různá střediska pomoci). Dnes existuje více než tři sta padesát charit. Dohromady zajišťují v ČR přes pět set projektů.

⁶¹ Charita Česká republika [online]. 2011 [cit. 2011-02-17]. Služby sociální prevence. Dostupné z WWW: <<http://www.charita.cz/cinnost-v-cr/sluzby-socialni-prevence/>>.

Jak můžeme vidět v Příloze A, CHČR má po celé České republice mnoho zařízení, jejichž prostřednictvím pomáhá tisícům potřebných. Můžeme si povšimnout, že největší zastoupení má CHČR na Moravě a ve Slezsku, kde převažují farní charity. Co se týče Libereckého kraje, nalezneme zde pouze 26 zařízení CHČR, převážně charit oblastních. Přímo v Liberci Charita provozuje 2 domovy pro matky s dětmi v tísní (Domov sv. Anny, sv. Moniky), třetí domov – Domov sv. Vavřince - nabízí své služby v Chrastavě.

4.2 Armáda spásy

Další z významných církevních mezinárodních organizací působící v České republice je Armáda spásy (AS). Jedná se o občanské sdružení zaměřující se na dva rozměry své práce – církevní činnost a domovy pro bezdomovce a jiné skupiny lidí na okraji společnosti. AS má sbory v 9 městech ČR, a sice v Praze, Brně, Ostravě, Havířově, Přerově, Šumperku, Krnově, Opavě a v Karlových Varech.

AS byla založena v roce 1865 metodistickým kazatelem Williamem Boothem a jeho ženou Catherine poté, co se William setkal se skupinkou křesťanů žijících v jedné z nejchudších čtvrtí Londýna. Booth viděl, v jakých podmínkách tamní lidé žili, a rozhodl se jim pomáhat nejen po duchovní stránce, ale hlavně prakticky. Založil proto hnutí s názvem „Křesťanská misie“. Lidé, kteří se díky němu obrátili na víru, s ním zůstávali a připojili se k jeho službě chudým a potřebným. Při zpracovávání výroční zprávy za rok 1878 se zrodil název Armáda spásy a William Booth se stal jejím prvním generálem. V úvodu výroční zprávy bylo napsáno, že Křesťanská misie je dobrovolná armáda. Booth tento výrok upravil tak, že škrtl slovo „dobrovolná“ a připsal slovo „spásy“. Tento nový název se okamžitě ujal. Armáda postupně přijala vojenskou organizaci a začala používat vojenskou terminologii, uniformy atd., zároveň každý voják při vstupu do Armády spásy musí svým podpisem vyjádřit svůj souhlas s „Válečnými stanovami“.⁶²

Dnes působí AS ve 120 zemích světa. Vedle církevní činnosti (nedělní bohoslužby a jiná

⁶² WATKINS, D.R., Christian Social Ministry: An Introduction, s. 22 - 23.

setkání pro různé věkové kategorie) působí v mnoha různých oblastech daných potřebami té které země. AS provozuje dětské domovy, školky, jesle, porodnice, kliniky, azylové domy, zařízení pro seniory, bezdomovce, pomáhá propuštěným vězňům se začleněním do společnosti, pečuje o závislé na drogách, hendikepované, provozuje školy, distribuční střediska potravin atd.

4.2.1 Armáda spásy v České republice

AS zahájila svou činnost v Československu v srpnu 1919 pod velením plukovníka Karla Larssona ze Švédska. Rychle se rozšířila a pro své sociální zaměření byla velmi kladně přijímána. Když se ukázalo, že AS zde chce působit i jako církevní organizace, část zájmu opadla. To však nezabránilo dalšímu rozšiřování působnosti AS. Již v roce 1921 pečovala AS o děti ve dvou dětských domovech, provozovala azylový dům a domov pro svobodné matky. V roce 1937 měla své sbory v 17 městech, v některých městech také ubytovny pro lidi bez domova.

Za druhé světové války byla činnost AS omezena – důstojníci ze zahraničí museli odjet, zůstali pouze čeští pracovníci. Nesměli nosit uniformy a byla jim omezena možnost shromažďování se. Po válce byly činnost a rozsah působnosti AS obnoveny, avšak v roce 1950 byla AS v Československu zcela zakázána. Pracovníci byli zatýkáni, přišli o domovy a majetek, jejich děti byly umísťovány do domovů. Několik odvážných se tajně scházelo v menších skupinkách nebo se přidružili k církvím, které měly povolenou činnost. Až opět v roce 1989 malá skupina kontaktovala ústředí AS v Londýně a vyžádala si pracovníka z ústředí. Oficiálně byla práce AS obnovena v roce 1990 a postupně se rozšiřovala do dalších českých a moravských měst. V současné době AS usiluje o to, aby byla registrována jako církev.⁶³

⁶³ *Armáda spásy* [online]. 22.6.2010 [cit. 2011-03-10]. Výroční zpráva 2009. Dostupné z WWW: <http://www.armadaspasy.cz/soubory/VZ_AS_CZ_2009.pdf>.

4.2.2 Činnosti Armády spásy v České republice

Sociální práce AS má zastoupení v 5 oblastech. První oblastí jsou **azylové domy a noclehárny**, kde noclehárny slouží jako východisko pro muže v extrémních sociálních situacích. V noclehárně je poskytováno jídlo, čisté oblečení, lůžko a sociální poradenství. Následným krokem po noclehárně je azylový dům poskytující dočasné ubytování pro muže, kteří mají zájem zapojit se do resocializačního programu a podílet se na řešení vlastních problémů. Alternativou pro ženy jsou **azylové domy pro ženy a matky s dětmi**.

Druhou oblastí jsou **domovy seniorů**. V současnosti existuje pouze jediný takový – Domov pro seniory v Ostravě – Kunčičkách. Domov poskytuje krátkodobé ubytování starým lidem, kteří již nemohou být sami doma. V domově se zotavují po hospitalizaci nebo čekají na umístění do stálého zařízení.

Třetí oblastí jsou **komunitní centra**, kam chodí kdokoli, kdo hledá sociální pomoc, společenství v osamělosti nebo místo pro setkávání s druhými lidmi. Programy jednotlivých center se liší dle konkrétních potřeb klientů.

Čtvrtou oblastí je **vězeňská péče**. Tato péče pomáhá jak po duchovní, tak po praktické stránce. Pracovníci AS navštěvují odsouzené ve věznicích a dopisují si s nimi, těm, kteří nemají rodinu, dodávají ošacení a hygienické potřeby. V případě, že je to možné, obnovují pracovníci kontakty s rodinami vězňů a poskytují poradenství po propuštění.

Poslední oblastí jsou **centra pro mládež**, kde mohou mladí lidé smysluplně trávit svůj volný čas.⁶⁴

4.3 Další církve a církevní organizace poskytující služby v sociální oblasti

V České republice je v současné době registrováno 32 církví a náboženských společností a mnoho z nich vedle své církevní činnosti poskytuje různé služby v sociální oblasti, ať už

⁶⁴ Armáda spásy [online]. 2006 [cit. 2011-03-10]. Co děláme. Dostupné z WWW: <http://www.armadaspasy.cz/staticke.php?wh=co_delame>.

jde o služby registrované podle zákona o sociálních službách, či jiné služby, jakými mohou být mateřská a rodinná centra, kluby pro seniory, volnočasová centra pro děti a mládež, různé poradny a jiné.

Tabulka 7 obsahuje přehled diakonií v České republice a jejich služby. Pro přehled byly vybrány ty registrované nekatolické církve, jejichž základna čítá největší počet věřících. Diakonie Bratrské jednoty baptistů zašitila sociální práci 8 občanských sdružení zaměřených na různé cílové skupiny. V tabulce jich je uvedeno pouze 6 a to z toho důvodu, že informace o občanských sdruženích Jaspis a Dětská zahrada byly nedostupné. Dá se však předpokládat, že budou zacíleny na některé z cílových skupin, které jsou uvedeny u ostatních sdružení zřízených Bratrskou jednotou baptistů.

Velký rozsah práce v sociální oblasti pokrývá Diakonie Českobratrské církve evangelické (DČCE). Je druhou největší neziskovou organizací poskytující sociální služby (pozn. autora: první největší je Charita v ČR). Svou pozornost zaměřuje na velké množství cílových skupin – od dětí a mládeže, přes rodiny s dětmi, postižené lidi, až po seniory a umírající. Pod DČCE spadá ústředí, 33 středisek a 8 škol (pro žáky s mentálním nebo kombinovaným postižením).

Jednota bratrská figuruje jako zřizovatel 31 organizací působících na sociálním poli působnosti. V Tabulce 7 jsou zástupně uvedeny pouze diakonie – Beránek a Dubá. Ostatním dílům bude věnována pozornost v dalším textu, kde bude přiblížen jejich vznik, fungování a zaměření.

Tabulka 7: Stručný přehled církevních sociálních zařízení v České republice

Zřizovatel	Zařízení	Služby
Apoštolská církev	Diakonie Apoštolské církve	pomoc narkomanům a jinak závislým, náhradní rodinná péče, humanitární pomoc v zahraničí, pomoc opuštěným dětem, volnočasové aktivity pro děti
Bratrská jednota baptistů	Dům křesťanské pomoci v Litoměřicích	práce s mládeží – volnočasové aktivity, probační, resocializační a vzdělávací programy
Církev bratrská	Unie Kompas	NZDM, terénní program, odborné sociální poradenství
	Pro Vás o. s.	sociální služby a odborné poradenství v NZDM, rodinné centrum
	Nejsi Sám	sociálně-právní, psychologické a speciálně pedagogické poradenství, přednášky v oblasti prevence sociálně patologických jevů, volnočasové aktivity
	Filadelfia	přednášková činnost pro děti a mládež
	Lano	NZDM Volanz a TAMtam
	Diakonie Církve bratrské	práce se seniory, domov pro seniory, stacionář pro děti s kombinovaným postižením, mateřské centrum, NZDM, centra pro dospělé s kombinovaným postižením chráněné bydlení pro mentálně postižené
Církev československá husitská	Diakonie a misie ČČSH	domov a pension pro seniory, integrované středisko pro práci s mládeží, chráněná dílna, dům na půl cesty
Českobratrská církev evangelická	Diakonie ČCE	NZDM, azylové domy, domy na půl cesty, občanské poradny, krizová pomoc, rodinné komunitní centrum, centra denních služeb pro lidi s postižením, denní a týdenní stacionáře pro lidi s postižením atd.
Evangelická církev metodistická	Diakonie ECM	primární prevence, NZDM, terénní programy, volnočasové aktivity, chráněné bydlení, terapeutická komunita pro závislé, mateřské centrum, azylový dům, poradenství
Jednota bratrská	Diakonie Beránek	komplexní pečovatelská služba pro seniory – terénní služba, volnočasové aktivity
	Diakonie Dubá	sociální rehabilitace, tzn. příprava na samostatný život lidí se zdravotním postižením
Slezská církev evangelická	Slezská Diakonie	služby seniorům, intervenční centrum, azylové domy, noclehárny, dům na půl cesty, denní centra, terapeutické a pracovní dílny, chráněná obydlí, komunitní centra, NZDM, poradny

Zdroj: Vlastní zpracování

Kromě výše uvedených církví a jimi spravovaných organizací existuje v České republice jiná křesťanská organizace, která se také zabývá sociální prací. Tou je občanské sdružení Naděje. Naděje o. s. sice není založena nebo spravována žádnou církví, je to však organizace poskytující sociální služby a fungující na křesťanských principech. Posláním této organizace je praktické uplatňování evangelia v životě a jeho šíření. Jejich cílem je vybudování a provozování sítě služeb lidem v nouzi. Pracovníci Naděje poskytují duchovní, morální, sociální, zdravotní, lékařské, hygienické, stravovací, ubytovací, hmotné, právní, poradenské, osvětové, vzdělávací, výchovné a jiné veřejně prospěšné služby. Naděje o. s. má v České republice 21 poboček (viz Tabulka 8), které mají své zaměstnance, ale také dobrovolníky na pravidelnou i příležitostnou práci.

Tabulka 8: Pobočky Naděje o. s.

Města s pobočkou občanského sdružení Naděje		
Praha	Vizovice	Jablonec nad Nisou
Nedašov	Brno	Mladá Boleslav
Vysoké Mýto	Otrokovice	Liberec
Litomyšl	Vsetín	Litoměřice
Česká Třebová	Plzeň	Roudnice nad Labem
Horní Cerekev	Písek	Klášterec nad Ohří
Zlín	Nýrsko	Ústředí Naděje

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů dostupných z: *Naděje* [online]. 2010 [cit. 2011-04-05]. O nás.

Dostupné z WWW: <<http://www.nadeje.cz/index.php?q=node/5>>.

Naděje o. s. byla založena v srpnu 1990 podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů a podle stanov je organizací nepolitickou a mezikonfesní s celostátní působností. Významně se podílí na zajišťování základních potřeb lidí nacházejících se v nelehké životní situaci.

5 Sociální práce Jednoty bratrské

Následující text bude věnován sociální práci prováděné Jednotou bratrskou (dále jen JB) prostřednictvím jednotlivých děl vznikajících při sborech (viz podkapitola 5.3). JB je registrovanou církví s hlubokými historickými kořeny. Dnešní práce této církve navazuje právě na kořeny svých duchovních otců. Zvláštní pozornosti bude věnováno práci Sboru Jednoty bratrské v Liberci, protože je v tomto městě církví, která se angažuje největší měrou v oblasti zaměřené na okolní společnost.

5.1 Poslání a členská základna Jednoty bratrské

Historie Jednoty bratrské byla krátce popsána již ve druhé kapitole textu. Minulost je pro fungování JB velmi zásadní a plyne z ní celé nastavení církve a toho, jak funguje navenek – tzn. jak působí na lidi z města, ve kterém je sbor JB zřízen, jaké pořádá akce a jak je svému okolí prospěšný. Po vzoru svých otců JB usiluje o církev postavenou na apoštolském a prorockém základě.

Jako jednu ze svých pěti hodnot uvádí „zaměření na potřeby společnosti“, z čehož vyplývá založení mnoha organizací, jako jsou mateřské a základní školy, mateřská a rodinná centra, diakonie, nízkoprahová centra, obecně prospěšná společnost účinkující na poli prevence sociálně-patologických jevů, občanská sdružení zaměřená na volnočasové aktivity pro děti a mládež, nadace a také kavárny. Skrze tato díla JB oslovuje velkou část společnosti, získává přátele a sympatizanty, kteří se na pořádané akce rádi vracejí.

Z tohoto také vyplývá způsob porozumění členské základny ve smyslu počtu lidí hlásících se k Jednotě bratrské. V souvislosti s navazováním na tradici původní JB dělí dnešní vedení této církve své členy do tří skupin na „přicházející“ tj. ti, kteří se nepravidelně zúčastňují pořádaných aktivit a akcí bez ohledu na to, zda jsou či nejsou věřící. Dále pak „zůstávající“, tito lidé se pravidelně účastní aktivit a akcí, pravidelně využívají duchovní i jiné služby, navazují vztahy s ostatními členy církve a částečně se

podílejí na finanční podpoře sboru nebo díla. Poslední skupinou jsou „sloužící“, tito lidé se nejenže pravidelně účastní aktivit a akcí, ale především se osobně podílejí na jejich přípravách a organizaci, podporují sbor a díla finančně. Zůstávající členové využívají všech duchovních služeb a žijí v plné oddanosti Bohu. Dle aktuální vnitřní statistiky čítala členská základna v roce 2010 cca 32 470 lidí přicházejících, cca 3 469 zůstávajících a cca 774 sloužících, kteří přicházejícím a zůstávajícím slouží a jsou součástí JB.

5.2 Organizační struktura

Základní organizační jednotkou je sbor, v jehož čele stojí pastor. Sbor však neřídí jediná osoba (pastor), ale tzv. staršovstvo nebo vedoucí tým. Sbory jsou samostatnými právními subjekty a řídí se společným vyznáním víry a ústavou schválenou nejvyšším orgánem církve Synodem. Správci sborů volí ze svého středu Úzkou radu – biskupy církve, kteří nesou vizi církve a oficiálně ji reprezentují, především při jednání se státními orgány. Ekonomickou a administrativní činnost provádí Výkonná rada.

V současnosti má JB v České republice 24 sborů (viz Příloha B) a v blízké době přibude 25. sbor v Nýrsku, který je zatím ještě registrován jako Křesťanské společenství. JB založila také sbory na Slovensku (Bratislava, Nové Mesto nad Váhom) a v Polsku (Nová Sól). Úzce také spolupracuje s Církví smlouvy v Novosibirsku.

5.3 Díla sborů

Při sborech vznikají různá díla působící na poli sociální práce. Přehled sborů a jejich děl obsahuje tabulka v Příloze C. Některá díla mají svou právní subjektivitu, jiná fungují pouze pod hlavičkou daného sboru jako jeho aktivita. Díla s právní subjektivitou jsou převážně občanská sdružení. V některých případech je otázkou času, financí a personálního zajištění, kdy se aktivita sboru osamostatní a zřídí se samostatný právní subjekt. Pokud se jedná o aktivity sboru a občanská sdružení, lidé v těchto dílech pracují převážně dobrovolně bez nároku na finanční odměny a vedle toho mají svá běžná zaměstnání.

6 Sbor Jednoty bratrské v Liberci a jeho díla

Sbor JB v Liberci (dále jen JBLBC) byl založen roku 1945. JBLBC rozhodně není sborem, jehož členové by si žili sami pro sebe ve své církevní komunitě. Naopak, kromě nedělních shromáždění a pravidelných setkání na domácích skupinkách během týdne se veškerá činnost zaměřuje na liberecké spoluobčany a na občany okolních měst a vesnic. Pořádaných akcí se účastní i mimoliberečtí z blízkého okolí. Mottem JBLBC je reprezentovat živého Ježíše Krista a to by nešlo, kdyby se pořádaly akce pouze pro členy samotné. Zároveň JBLBC je zavázán k tomu, aby, stejně jako ostatní sbory, dodržovala poslání JB jako církve. Jak již bylo zmíněno výše, jedním z nich je „zaměření na potřeby společnosti“.

V dnešní době má JBLBC několik děl, prostřednictvím nichž slouží svým spoluobčanům. V dalším textu budou všechna díla vyjmenována, vysvětlen jejich význam a přiblížena práce, kterou se zabývají.

6.1 Křesťanská základní škola a mateřská škola J. A.

Komenského

KZŠaMŠ JAK byla založena roku 1992 v Liberci a patří mezi základní a mateřské školy registrované Ministerstvem školství ČR, zároveň je členem mezinárodní asociace křesťanských škol ASCI. Jejím zřizovatelem je JBLBC. Založením křesťanské školy chtěl JBLBC navázat na odkaz svých duchovních otců. Nejznámějším z nich byl pedagog a biskup JB Jan Amos Komenský, který je dodnes uznáván za své přínosy do světové pedagogiky a získal si tak přídomek učitel národů. Vedení JBLBC v roce 1992 chtělo navázat na takto významné dědictví a založilo křesťanskou základní a mateřskou školu, která své žáky učí a vychovává v prostředí křesťanských hodnot, jakými jsou vděčnost, odvaha, vytrvalost, odpuštění, pokora, zdravé sebevědomí a další hodnoty důležité pro život jedince. Kromě hodin křesťanské výchovy je tato škola zvláštní svým individuálním

přístupem ke každému žákovi a úzkou spoluprací s rodiči žáků. Díky omezenému počtu žáků ve třídě (max 20 dětí) bývá označována za školu „rodinného typu“. To může být pro rodiče jedním z motivů, proč právě do této školy umístit své dítě, neboť zde není „jedním z mnoha“, ale opravdu se zde dítěti dostává individuálního přístupu.

6.1.1 Zvláštnosti Křesťanské základní školy a mateřské školy

J. A. Komenského

Péče o integrované děti

Díky spolupráci s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Liberci škola přijímá i žáky se specifickými potřebami. Žákům se dostává individuálního přístupu, podle potřeby může mít dítě svého asistenta nebo dokonce svůj individuální učební plán.

Projektové vyučování

Již na základní škole mohou žáci být účastní různých projektů pořádaných školou a vyzkoušet si tak samostatnou přípravu a následnou prezentaci svého projektu, zároveň se děti naučí práce ve skupinách.

Ročníkové práce

Žáci 8. a 9. ročníku si na začátku školního roku vyberou téma, které zpracují ve své ročníkové práci. Během roku mohou své práce konzultovat se svým vedoucím z řad učitelů a na závěr zpracují prezentaci a přednesou ji před třídou. Vedoucí práce je při prezentaci přítomen a hodnotí písemný i přednesený výkon. Takovéto zkušenosti později mohou zúročit při prezentování prací na střední a později na vysoké škole.

Nepovinný předmět Anglický jazyk

Prostřednictvím nepovinného předmětu Anglický jazyk se mohou žáci 1. a 2. ročníku připravit a získat náskok do třetího ročníku, kdy už je předmět Anglický jazyk povinný. Během prvního a druhého ročníku se žáci upevňují především v mluvených základech anglického jazyka.

Příprava na přijímací řízení na střední školy a učiliště

Žáci 8. a 9. ročníku si mohou sami zvolit předměty, které jim pomohou v přípravě na přijímací řízení na střední školy či učiliště.

Mezinárodní spolupráce

Jak již bylo zmíněno výše, KZŠaMŠ JAK patří do Mezinárodní asociace křesťanských škol ACSI. V rámci mezinárodního projektu Comenius spolupracuje se školami v Polsku a Litvě. Během projektu se účastníci střídavě navštěvují, hostující škola vždy připraví poznávací, vzdělávací a zábavný program, během něhož žáci navštěvující školy poznávají město a historii svých zahraničních kolegů. Žáci jsou ubytováni v rodinách, tudíž mají možnost poznat domácí zvyklosti, chování i stravu.

Otevřená škola

Po předchozí domluvě s ředitelem školy a konkrétním vyučujícím mají rodiče možnost navštívit školu v době dopoledního vyučování a nahlédnout do výuky ve třídách.

Spolupráce s rodiči

KZŠaMŠ JAK usiluje o úzkou spolupráci s rodiči žáků při jejich vzdělávání. Obzvláště děti, které mají s učením problémy, potřebují, aby je rodiče v přípravě do školy podporovali a pomáhali jim, právě proto je důležitá spolupráce učitelů s rodiči a jejich vzájemná komunikace.

Školní akce

Škola se snaží celoroční vypětí při studiu prokládat různými školními akcemi, jakými jsou například lyžařský výcvik, projekty, přírodovědně-zeměpisná praktika, Duhový den, Den umění, Den naruby atd. Některých akcí se účastní pouze jedna třída, jiné jsou pro celou školu a dokonce i mateřskou školu. Při celoškolních akcích mohou žáci navázat a prohloubit vztahy s mladšími či staršími spolužáky a připomenout si, že patří k sobě.

Domácí škola (Individuální vzdělávání)

Díky velké poptávce rodičů po křesťanské škole a zároveň omezeným učebním prostorám

školy v letech 1997 – 1998 se vedení školy začalo zajímat o individuální vzdělávání v podobě domácí školy. Ve stejné době ve škole vypomáhala učitelka angličtiny – rodilá mluvčí z USA. Právě ona zajistila vedení školy návštěvu několika typů škol ve státě Oregon, přičemž v té nejzajímavější z nich probíhala kombinace denní výuky a domácího vzdělávání. Vedení české školy mohlo velmi zblízka nahlédnout do spolupráce americké školy s rodinami účastnicími se domácího vzdělávání. Po návratu z USA byla podána žádost na Ministerstvo školství o povolení „Pokusného ověřování Domácího vzdělávání“. Po několika neúspěšných pokusech Ministerstvo žádosti vyhovělo a tehdejší Církevní základní škola J. A. Komenského (dnešní KZŠaMŠ JAK) společně s Bratrskou školou Praha mohla zahájit pokusné ověřování. V prvním roce bylo na domácí školu přihlášeno cca 30 dětí, ve druhém roce jich bylo již 63. KZŠaMŠ JAK zároveň spolupracovala s Ministerstvem školství a Výzkumným ústavem pedagogickým při zakomponování této formy studia do školského zákona, což se povedlo a nyní lze tuto formu najít v § 41 školského zákona.

Dle výše zmíněného paragrafu školského zákona mají rodiče žádající o individuální vzdělávání povinnost k žádosti přiložit důvody pro výběr této formy vzdělávání, podmínky pro vzdělávání dítěte (místnost, osvětlení, větrání atd.) a používané učebnice. Zároveň zákonní zástupci předloží potvrzení o vzdělání – to musí být minimálně středoškolské s maturitní zkouškou a schválení Pedagogicko-psychologické poradny či Speciálně pedagogického centra. V případě, že je vše v pořádku, škola přidělí rodině konzultanta a jsou domluveny konzultační schůzky probíhající zpravidla jednou měsíčně, případně dle potřeby častěji. Současně je rodičům pedagogem předán tematický plán učiva, na jehož základě jsou žáci přezkušováni a hodnoceni. Zároveň se doporučuje přihlášení dítěte do ZUŠ, TJ Lokomotiva, či jiné tělovýchovné organizace a eventuálně zajištění učitele cizího jazyka, pokud ani jeden z rodičů cizí jazyk dostatečně neovládá.

Konzultací je účasten žák, jeho „vzdělavatel“ (rodič) a konzultant(ka). Nejprve žák předloží všechnu svou práci, kterou za dané období vypracoval – sešity, výkresy, přednese báseň a zazpívá píseň, případně zahraje skladbu na hudební nástroj. Poté je přezkoušen ze všech povinných předmětů. Na konci konzultace je rodičům doporučen další postup ve

vzdělávání. V pololetí a na konci školního roku je žák, stejně jako ostatní žáci, přezkušován, znovu předkládá své práce ze všech předmětů a navíc prezentuje před skupinou vrstevníků jedno zpracované z vlastivědy, prvouky a přírodovědy.

Žáci nezůstávají v izolaci od svých vrstevníků, ale mají možnost zúčastňovat se třídních výletů, exkurzí, lyžařských kurzů, školních akcí či školních vědomostních soutěží.

6.1.2 Školné

KZŠaMŠ JAK není státní školou, a proto zde rodiče za své děti platí školné ve výši Kč 2 200,-/rok pro žáky 1. - 8. třídy, stejná částka je i pro žáky na domácí škole, žáci 9. třídy platí Kč 2 000,-/rok a za děti v mateřské škole zaplatí rodiče Kč 5 400,-/rok. Rodinám s více než 2 dětmi škola nabízí zvýhodnění ve smyslu osvobození třetího a dalšího dítěte od školného. Pro srovnání, Bratrská škola Praha – soukromá křesťanská základní škola, vybírá školné Kč 9 000,-/rok a soukromá škola působící v Liberci, Na Perštýně - Doctrina stanovila pro tento rok školné ve výši Kč 30 000,-/rok.

6.2 Nadace EURONISA

Nadace EURONISA (dále jen NE) byla založena JBLBC v roce 1995 za účelem podpory sociálních aktivit, zaměřujících se na řešení vážných společenských problémů v České republice, především však v Euroregionu Nisa. Pod pojmem Euroregion Nisa se rozumí Liberecký kraj a oblast Šluknovského výběžku. Pomoc od NE je zacílena na lidi se zdravotním postižením, sociálně slabé, ohrožené a znevýhodněné skupiny, kulturní činnosti spojené se sociální problematikou a preventivní programy rozvíjející zdravou osobnost člověka.

6.2.1 Podmínky žádostí o nadační příspěvek

O nadační příspěvek mohou žádat organizace registrované v České republice působící v Libereckém kraji a Šluknovském výběžku. Nejčastěji to jsou organizace obecně

prospěšné, občanská sdružení, církevní organizace, nadace a nadační fondy, veřejnoprávní instituce a příspěvkové organizace zřízené obcí či krajem. NE neposkytuje finanční příspěvky v celé výši, ale maximálně do výše 70 % celkových nákladů na projekt. V případě nadačního příspěvku pro obecně prospěšnou společnost či veřejnoprávní instituci se předpokládá finanční spoluúčast žádající organizace ve výši 50 %. Nadace a nadační fondy se zavazují, že se musí vzdát 80 % získaného nadačního příspěvku ve prospěch 3. osoby a pouze zbylých 20 % smí použít na správu či navýšení nadačního jmění.

Další podmínky a kritéria jsou uvedena v Podmínkách poskytování nadačních příspěvků na webových stránkách Nadace EURONISA.

6.2.2 Činnost a organizace Nadace EURONISA

Od svého založení poskytla NE nadační příspěvky v celkové hodnotě větší než Kč 20 000 000,-, pomohla tak k realizaci téměř 1 000 projektů v režii 250 neziskových organizací české části Euroregionu Nisa. Roku 1998 se stala členem Asociace nadací při Fóru dárců v České republice. NE, tak jako ostatní nadace, se řídí zákonem č. 227/1997 Sb. Podle § 4 tohoto zákona musí mít nadace či nadační fond statut, jenž upravuje „*postup pro jednání orgánů nadace nebo nadačního fondu, podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, popřípadě okruh osob, kterým je lze poskytovat, způsob, jakým se nadační příspěvky poskytují, jakož i další otázky, které mají být podle tohoto zákona obsaženy v nadační listině a ve statutu nadace nebo nadačního fondu.*“⁶⁵ Statut musí být zveřejněn a volně přístupný do 30 dnů od založení nadace, případně jeho úpravy má v kompetenci správní rada, která je zároveň statutárním orgánem. Kontrolním orgánem je dozorčí rada.

⁶⁵ Česko. Zákon č. 158 ze dne 22. dubna 2010, kterým se mění zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech).. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2010, 55, s. 2032. Dostupný také z WWW: <<http://zakony-online.cz/?s143&q143=all> >

6.2.3 Podpora činnosti

NE svou činnost podporuje pořádáním různých benefičních akcí, jakými jsou např. benefiční aukce uměleckých předmětů, charitativní prodej pečiva ve spolupráci s pekařstvím a cukrářstvím Jiří Bláha s. r. o. (naposledy konaný v obchodním centru Fórum a na Libereckém jarmarku v dubnu 2011, dohromady akce vynesly 18 000 Kč), charitativní prodej golfových míčků ve spolupráci s golfovými kluby v Machníně a rančem Malevil.

6.3 MAJÁK o. p. s.

Obecně prospěšná společnost MAJÁK byla založena v dubnu roku 1999 NE a JBLBC. Potřeba založit takovou organizaci vznikla po vydání transformačního zákona o nadacích v lednu roku 1999. Společnost Maják tak pokračuje v práci, kterou započali lektori působící při NE, a ze stran studentů na ně byly velmi kladné ohlasy.

6.3.1 O společnosti

MAJÁK o. p. s. působí na poli primární prevence v LK a díky supervizi externích lektorů mohl svou působnost rozšířit také do Prahy, Mladé Boleslavi a Rychnova nad Kněžnou. Prostřednictvím přednášek na základních a středních školách, učilištích a v domovech mládeže usiluje o to, aby do mladé generace byly vkládány pozitivní hodnoty. Lektori Majáku s mladými lidmi hovoří o šikaně, partnerských vztazích a sexualitě, dospívání, zodpovědnosti, snaží se jim pomoci porozumět vlastní hodnotě a jedinečnosti, povzbuzují je ke zdravému životnímu stylu bez závislostí na drogách a alkoholu, budují v nich finanční gramotnost, varují před riziky spojenými s pohlavními chorobami, motivují je k respektování odlišností druhých lidí a podobně. Novinkou od roku 2009 jsou témata věnovaná extremismu, konkrétněji se jedná o přednášky na téma (neo)nacismus a holocaust, komunismus a anarchismus.

Dne 1. dubna 2009 MAJÁK o. p. s. oslavil desáté výročí od založení, za tuto dobu lektori absolvovali cca 2 185 přednášek pro cca 51 470 žáků a studentů – a to pouze v LK.

6.3.2 Nízkoprahová zařízení provozovaná společností MAJÁK o. p. s.

Maják je zřizovatelem dvou nízkoprahových zařízení pro děti a mládež od 11 do 26 let. V září roku 2010 byl zprovozněn NZDM Zakopanej pes v Liberci, Ruprechticích v Centru aktivního času Konopná vlastněným Sbořem JB v Liberci. Nízkoprahový klub Voraz byl otevřen na konci října roku 2010 v Novém Městě pod Smrkem v prostorách bývalého kina, které nyní patří Sboru JB v Novém Městě p. Smrkem.

Co je nízkoprahový klub a k čemu je dobrý?

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (NZDM) je sociální služba určená primárně pro mladé lidi (v rozmezí od 6 do 26 let) vystavené nepříznivé sociální situaci – hrozbě rozpadu rodiny, násilí, vlivu kriminality, zneužívání drog a alkoholu, záškoláctví, šikaně a jiných sociálně patologických jevů. Do klubu také mohou přijít mladí s potřebou sehnat si brigádu, sdílet a najít řešení školních nebo rodinných problémů, případně hledající pomoc s vyřízením administrativních úkonů ve vztahu k veřejné správě (žádost o občanský průkaz, registrace na úřadu práce aj.). NZDM fungují na několika základních principech, prvním z nich je nízkoprahovost, což znamená, že poskytované služby jsou zdarma a nevázané na členství či registraci, tím pádem jsou dostupné všem, včetně dětí a mládeže ze sociálně slabších rodin. Druhým principem je anonymita. Prakticky to znamená, že pro evidenci klubu pracovníkům stačí znát jméno nebo jen přezdívkou klienta. Dále se pracovníci v NZDM ptají na rok narození, aby si ověřili, že klient spadá do cílové skupiny. Specifickým principem uplatňujícím se v nízkoprahových zařízeních založených církevní organizací jsou křesťanské hodnoty. Ty vyplývají z víry a hodnot vyznávaných nejen zakladateli, ale v případě Majáku i lektory, pracovníky a v současné době i všemi dobrovolníky pracujícími jak v klubu Zakopanej pes, tak v klubu Vorazu.

Kromě řešení osobních záležitostí s pracovníkem klubu se klienti mohou zúčastňovat také volnočasových aktivit pořádaných přímo v klubu nebo mimo něj (viz dále např. English camp), smysluplně tak strávit čas a najít si mezi ostatními klienty nové přátele.

NZDM Zakopanej pes

Klub Zakopanej pes je otevřen čtyři dny v týdnu s tím, že úterý – čtvrtek funguje jako NZDM s otevírací dobou 14:30 – 17:30 a v pátek je otevřen od 16 do 21 hodin jako volnočasový klub, který vytváří platformu pro mladé lidi, kteří v pátek večer nechtějí zůstat doma, ale chtějí se bavit se svými přáteli v příjemném prostředí. Díky klubu Zakopanej pes tak mohou činit bez hrozby zneužití alkoholu nebo drog.

Maják podporuje dobrovolníky a i díky tomu se v klubu Zakopanej pes mohou odehrávat dobrovolnické projekty. V současné době mají uživatelé klubu možnost účastnit se anglických konverzací s rodilými mluvčími, starší párem pocházejícím ze Seattlu a žijícím v Liberci již 13. rokem. Druhým projektem v režii dobrovolníků je doučování. Žáci základních škol a studenti středních škol zde mají prostor a asistenty z řad vysokoškoláků studujících různé obory, pro vypracovávání domácích úkolů, přípravu na písemné práce a zkoušení či doučování nepochopené látky. Během vyučování, ale i mimo něj, je v klubu k dispozici počítač s připojením na internet – to pro případ, kdy žáci buď toto vybavení nemají, nebo se při „rodinném provozu“ k němu jen těžko dostanou.

Na léto 2011 někteří z lektorů ve spolupráci s JBLBC a týmem Američanů z vojenské základny NATO v Německu pořádají pro návštěvníky klubu a jejich přátele English camp plný zábavy, sportování, angličtiny, ale také diskuzí ve skupinkách na témata – „co čekám od života“, image a povrchnost, životní jistoty a jiné. Účastníky čeká akční týden, během něhož budou mít možnost přehodnotit své priority a zásady (často velmi povrchní a pomíjivé) a učinit nějaké kroky vedoucí ke změně postojů, které shledají jako nedůležité.

NZDM Voraz

Klub je otevřen dvakrát v týdnu vždy od 16 do 19 hodin a funguje obdobně, jako NZDM Zakopanej pes. Jeden podstatný rozdíl již předurčuje složení obyvatelstva Nového Města p. Smrkem. V tomto městě žije rozsáhlá komunita romských občanů. Proto na rozdíl od klubu Zakopanej pes jsou v klubu Voraz častými návštěvníky mladí příslušníci romské komunity. Obyvatelé jsou navíc v mnoha lokalitách ohroženi sociálním vyloučením

z důvodů vysoké nezaměstnanosti, omezených pracovních i vzdělávacích příležitostí a geografickou (dopravní) izolací. Proto se také služby poskytované NZDM Voraz orientují spíše na integraci do většinové společnosti, vyhledávání příležitostí, aktivizaci klientů a jejich podporu. Dobrovolnický tým působí i v NZDM Voraz. Kromě výuky angličtiny se podílí na jednorázových sportovních, hudebních či kreativních akcích otevřených pro širší komunitu při zachování věkové cílové skupiny.

6.3.3 Působení MAJÁKu o. p. s. v Libereckém kraji

MAJÁK o. p. s. se výrazně podílí i na formování lokální politiky v oblasti práce s ohroženými mladými lidmi. V rámci komunitního plánování sociálních služeb obcí se účastní pracovních skupin v mikroregionu Frýdlantsko, v Jablonci nad Nisou a pracovní skupiny pro Ohrožené děti a mládež v Liberci včetně řídicí pracovní skupiny. Zástupci společnosti úzce spolupracují s Krajským úřadem LK na tvorbě jednotlivých opatření rozvoje sociálních služeb v LK v rámci evropských projektů.

Maják také inicioval založení odborné pracovní skupiny NZDM LK, která sdružuje jednotlivé poskytovatele NZDM z celého kraje. Tato skupina v současné době pracuje na etabaci a rozvoji oboru nízkoprahových služeb, podporuje síťování organizací a pracuje ve prospěch kvality služeb. V dubnu se celá skupina stala pracovní skupinou České asociace streetwork, o.s. - republikové oborové organizace a přispívá tak k dynamicky se vyvíjícímu se oboru. Zástupce Majáku koordinuje tuto skupinu.

6.4 Rodinné centrum Žirafa

Rodinné centrum Žirafa (dále jen RCŽ) bylo založeno Sborem JBLBC v červnu 2009 jako občanské sdružení vznikající za účelem poskytovat ženám na mateřské dovolené, potažmo celým rodinám s dětmi platformu pro setkávání, kreativní, hudební a pohybové aktivity s dětmi a zamezit tak sociální izolaci matek při výchově dětí. Mateřská centra RCŽ nejsou určena pouze pro ženy (maminky a babičky), ale také pro muže, ať už jsou to tatínkové či dědové.

6.4.1 Mateřská centra

Při svém založení RCŽ provozovalo jedno Mateřské centrum (dále jen MC) s názvem Rolnička. Své sídlo má v prostorách nekuřácké kavárny F-klub v centru Liberce, takže je dobře dostupné cílové skupině. Kavárna F-klub je volnočasové dílo JBLBC a nachází se v jeho sborovém domě v ulici Boženy Němcové. Kvůli MC byl upraven přístup k budově pomocí nájezdové rampy vhodné pro kočárky. MC Rolnička tak využívá prostory vyhovující veškerým aktivitám a je otevřeno dvakrát týdně – v úterý a ve čtvrtek od 9 do 12 hodin. Na každé takové dopoledne je připraven krátký program, uzpůsobený maximální délkou pozornosti i těch nejmenších dětí a zbytek dopoledne mohou návštěvnice využít k navazování nových přátelství, k rozhovorům, ke sdílení zkušeností nebo jednoduše k pobytu mezi lidmi.

V prostorách využívaných MC Rolnička jsou pro děti připravené různé hračky a knížky, se kterými si děti volně mohou hrát a používat je. Za celou dobu pobytu jsou maminky plně zodpovědné za své děti, tudíž musí dávat pozor a dbát na jejich bezpečnost.

Jednou za měsíc zaměstnankyně i dobrovolnice připravují pro své návštěvnice tzv. speciály, které jsou různě tematicky zaměřeny a výjimečně nejsou určeny přímo dětem. Většinou se jedná o vyrábění (například šperků nebo výzdoby do bytu), semináře či krátké přednášky, karnevaly a jiné oslavy spojené se svátky v roce.

Kromě pravidelné otevírací doby, centrum pořádá aktivity konané mimo prostory F-klubu. Společně s maminkami a dětmi jezdí na výlety a exkurze a v poslední době se velmi oblíbenými staly týdenní pobyty mimo Liberec, kde si všichni zúčastnění užívají společného času plného zábavy, ale i poučných aktivit. Přestože delší pobyt s více malými dětmi pohromadě je náročný, je to pro ženy vychovávající dítě (případně více dětí) a starající se o domácnost příležitost, jak se na čas dostat ven z rutiny. Mohou nabrat novou sílu, motivaci, zážitky, nápady a rady.

V září 2009 RCŽ otevřelo druhé MC s názvem Zvoneček. Své prostory má v Centru aktivního času Konopná, jejímž vlastníkem je JBLBC a nachází se v Liberci, v Ruprechticích. Toto centrum vzniklo se stejným záměrem jako MC Rolnička, s tím rozdílem, že zacílení je na ženy (případně muže) na mateřské dovolené s bydlištěm v liberecké části města Ruprechtice. MC Zvoneček se stalo brzy oblíbeným a hojně navštěvovaným, až zjistilo nedostatečnou kapacitu svých prostor. V blízké budoucnosti se počítám s rozšířením prostor a zároveň tak kapacity návštěvníků v jeden čas.

MC zvoneček má otevřeno třikrát týdně s klasickým režimem. Navíc nabízí pro jedno dopoledne v týdnu službu nazvanou Babyparking, kdy si matky mohou nechat své ratolesti pohlídat a zařídit si například pochůzky na úřadech či návštěvy u lékařů, které jsou s malými dětmi velmi náročné. V poslední době je Babyparking ve Zvonečku hojně využíván v případech, kdy maminky chtějí dělat něco pro své tělo a zdraví, a tak chodí na taneční lekce ve stylu Zumbi, které probíhají v Centru aktivního času Konopná. Této aktivity se pravidelně účastní v průměru 6 žen, což vzhledem ke stejnému či dokonce většímu počtu dětí (v případě, že jedna žena přijde s více dětmi) je pro stávající personální zajištění Zvonečku optimální. Průměrná návštěvnost MC v běžném režimu je 10 dospělých a 15 dětí.

Prozatím posledním MC vzniklým pod RCŽ je MC Kamínek působící v prostorách multifunkčního sálu Kulturního centra ve Vratislavicích. MC Kamínek je otevřeno dvakrát týdně a třetí den v týdnu nabízí, stejně jako MC Zvoneček, službu Babyparking. Také MC Kamínek se v krátké době po jeho otevření dostalo velké oblibě a pravidelně ho navštěvuje 15 dospělých a 17 dětí.

Všechna MC patřící pod RCŽ jsou jejich účastníky velmi kladně hodnocena a těší se jejich přízni. Oceňují především přátelský přístup pracovníků center a jejich opravdový zájem o ně i jejich děti, dále pak zdůrazňují různorodost připravovaných aktivit, především si váží příležitostí, které MC poskytuje dětem, aby si mohly vyzkoušet různé kreativní aktivity, učit se písničky a básničky, hrát na dětské hudební nástroje, zúčastnit se pohybových her, rozšiřovat slovní zásobu atd. Jako velký přínos také návštěvnice uvádějí možnost batolat

dostat se do kolektivu a strávit tak čas v příjemném a přívětivém prostředí, obzvláště v době, kdy mateřské školy v Liberci mají nedostatek míst pro nové děti.

6.4.2 Financování Rodinného centra Žirafa

Z hlediska financí je RCŽ závislé především na dotacích. Nevýhodou je, že po napsání projektu a zažádání o dotaci nikdy dopředu nevíte, zda vám dotace bude přidělena. Dotační politika však není jediný způsob podpory, které se RCŽ dostává. Jeho zakladatel, JBLBC centrum podporuje formou zvýhodněných podmínek placení nájemného, kdy centrum platí spotřebované energie a zbylou část nájmu tvoří příspěvek na údržbu, opravy a investice do prostor. V prostorách sborového domu má ředitelka RCŽ svou kancelář včetně kompletního vybavení, která je využívána pro administrativu. Dalším způsobem podpory od JBLBC je vedení účetnictví RCŽ sborovou účetní. Sbor také minimálně jednou za rok uspořádá na svém nedělním shromáždění sbírku na RCŽ. Podobným způsobem podporuje Městský obvod Vratislavice nad Nisou MC Kamínek, poskytlo zařízené prostory, za které MC platí nájem do výše spotřebovaných energií. Provoz a personální zajištění RCŽ je pokryt prostředky získanými z přidělené dotace od Ministerstva práce a sociálních věcí. Dotace pro tento rok byla získána také od Libereckého kraje, Statutárního města Liberec, Nadace EURONISA a Nadace škola hrou. Významným zdrojem financí je také Úřad práce, který poskytuje příspěvky na platy pracovníků center.

Vlastní činností centra získávají prostředky za vstupné, prodej výrobků či příspěvků na kreativní aktivity. Posledně zmiňované prostředky však slouží především na úhradu nakoupeného materiálu.

6.5 Diakonie Beránek o. s.

JBLBC založil občanské sdružení Diakonii Beránek v listopadu 1991 jako organizaci dodržující křesťanské zásady a zaměřující se na poskytování sociálních služeb lidem v nouzi. Těmi mohou být osamělí senioři, dlouhodobě nemocní, lidé zotavující se po úrazech, fyzicky handicapovaní, zkrátka ti, kteří se kvůli svému věku či zdravotnímu stavu

nejsou schopni si sami zajistit základní životní potřeby. Své služby poskytuje nejen v Liberci, ale také v Hejnicích a od června 2011 se rozšíří i do Nového Města pod Smrkem. Diakonie Beránek má své sídlo v Centru aktivního času Konopná v libereckých Ruprechticích.

6.5.1 Terénní sociální služby

Diakonie poskytuje terénní sociální péči, což v praxi znamená, že pracovník diakonie přijde ke klientovi domů a tam mu pomůže s domácími pracemi (úklid, žehlení, praní), obstará nákup (potravin, drogistického zboží, ale i ošacení), asistuje při osobní hygieně, doprovodí klienta na pochůzkách (úřady, lékař) či mu sám zařídí úřední záležitosti. Klienti si také mohou objednat dovoz obědů přímo domů. Četnost, čas a rozsah prací si klienti stanovují sami podle svých potřeb. Pracovníci diakonie své služby poskytují během pracovních dnů (pracovní doba 8:00 – 16:00 hodin). Návštěva u klienta trvá od 30 do 120 minut.

6.5.2 Volnočasový klub pro generaci III. věku

Volnočasový klub pro seniory začal své působení jako iniciativa ředitelky Diakonie Beránek, která chtěla umožnit lidem v důchodovém věku být sociálně aktivní, mít místo, kam mohou přijít a být s lidmi, povídat si, povzbuzovat se a přitom si něco vyrobit nebo si zahrát společenské deskové hry. Tento záměr se stal skutečností, a tak se každý týden schází skupina (především žen, ale někdy přijdou i muži) lidí, která při takových setkání nachází novou motivaci a chuť do aktivního života. Některé seniorky přivádí i svá vnoučata a společně tak s nimi tráví čas. Taková návštěva vnoučat může být zpestření také pro ostatní návštěvnice klubu, protože radost a nadšení dětí a mladých lidí se v těchto okamžicích stávají, v dobrém slova smyslu, nakažlivými.

6.5.3 Denní stacionář pro seniory

Diakonie Beránek připravuje ve svých současných prostorách denní stacionář pro své klienty, kteří trpí demencí. Denní stacionář je východisko pro rodinné příslušníky mající

v péči své rodiče či prarodiče a z důvodu pracovní povinnosti jim nemohou sami dopřát potřebnou pozornost. Ve své podstatě stacionář funguje jako „školka pro seniory“. Diakonie tak usiluje o vybudování a zařízení prostředí rodinného typu.

6.6 Amos o. s.

Občanské sdružení Amos vzniklo jako sdružení přátel KZŠaMŠ JAK v roce 1996 za účelem práce s dětmi předškolního a školního věku v oblasti volnočasových aktivit. Za 15 let svého působení se rozrostlo tak, že dnes pod Amosem funguje 16 klubů (viz Tabulka 9). Jejich aktivit se účastní cca 200 dětí (do 18 let), 50 rodičů a 40 dobrovolných pracovníků z řad učitelů KZŠaMŠ, rodičů či členů JBLBC.

Kluby jsou specifické tím, že přijímají nejen nadané žáky, ale také děti, které by v běžných zájmových kroužcích neměly šanci uspět a být přijati do kolektivu. Jedná se o děti s handicapem, s poruchami učení nebo chování. Vedoucí klubů se dětem věnují a přijímají je takové, jaké jsou. A i když například dítě se syndromem ADHD, neboli hyperaktivitou s poruchou pozornosti, je v kolektivu ostatních cca 15 dětí těžké zvládnout a dávat na ně pozor, spokojenost, která září v očích takového dítěte, je pro vedoucího tou nejlepší odměnou.

Amosovy kluby se svou náplní zaměřují na taneční, hudební, sportovní, turistické, tvořivé, keramické a jiné výtvarné aktivity. Věkové rozdělení jednotlivých klubů vyplývá z náročnosti připravovaných aktivit. Dva ze zmíněných 16 klubů jsou určeny pro dospělé. Jedním z nich je taneční klub pro rodiče Mamma Mia, druhým netradičním klubem je klub Skrz naskrz. Již jeho název napovídá, že účastníci jsou různých věkových kategorií (14 až 100 let) a věnují se všelijakým vyráběcím a kreativním technikám. Kluby určené dospělým vznikly jako odpověď rodičům na vyjádřený zájem o podobné aktivity, jakých se účastní jejich děti. Kluby jsou primárně určeny pro žáky a rodiče KZŠaMŠ JAK, ale jsou otevřené i pro ostatní zájemce, většinou se jedná o přátele, sousedy, příbuzné a jinak známé děti a dospělé, kteří jsou spojeni se školou.

Tabulka 9: Amosovy kluby

Název klubu	Druh aktivit	Věková skupina
Benjamín	tvořivé	1. - 2. třída
Jojík	taneční	4 – 8 let
Joy Dance	taneční	od 8 let
J-Dance	taneční	od 13 let
Break Dance	break dance pro kluky	od 9 let
Mamma Mia	taneční	rodiče
Arcturus	turistické	3. - 9. třída
Hlína	keramické	1. - 9. třída
ARTík	výtvarné	4 – 6 let
Áčko	výtvarné	1. - 9. třída
Skrz naskrz	tvořivé	14 – 100 let
Notičky	hudební	1. - 5. třída
Flétničky	hudební – hra na nástroje	1. - 9. třída
Samson	sportovní	1. - 4. třída
Naboso	otevřený klub	2. stupeň ZŠ

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitřních údajů Amos o. s.

Kromě pravidelných setkání v týdnu v rámci jednotlivých klubů se sdružení Amos zaměřuje také na jednorázové akce (např. Koláčová párty, Festival nápadů, Vánoční show, atd.), které jsou většinou pořádány s ostatními díly JBLBC, a na pobytovou a táborovou činnost (v rámci klubů Arcturus, Áčko, Joy Dance aj.).

7 Návrh na doplnění sociální práce v Liberci

Nabídka sociální práce poskytované církvemi je v Liberci doplňována službami jiných NNO a to především občanskými sdruženími a obecně prospěšnými společnostmi. Dohromady spolu tvoří poměrně komplexní celek. Přesto nejsou zatím v Liberci poskytovány všechny sociální služby, které by naplňovaly potřeby místních občanů. Ve městě je řada mateřských center, působí zde organizace nabízející volnočasové aktivity, jak pro děti a mládež, tak pro seniory. Pro seniory, kteří o sebe nemohou již pečovat sami, jsou zde domovy důchodců či stacionáře, lidé s tělesným či mentálním postižením mají v Liberci možnost pracovat v chráněných dílnách, bydlet v chráněném obydlí a navštěvovat různá volnočasová a vzdělávací centra. Také drogově závislí lidé v Liberci najdou místo, kde jsou jim sociální pracovníci připraveni pomoci, takovým místem je kontaktní centrum. Toto je pouze neúplný výčet služeb poskytovaných libereckým občanům v tíživých životních situacích. Přehled nabízených služeb pro liberecký region obsahuje tabulka v Příloze D (pozn. autorky: údaje uvedené v tabulce se týkají služeb registrovaných podle zákona č. 108/2006 Sb.).

Služby uvedeny v příloze D však nejsou dostačující a v Liberci některé služby chybí. Jsou jimi domy na půl cesty. Tato zařízení poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám do 26 let, které po dosažení zletilosti opustí zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, jiná zařízení pro péči o děti a mládež či osobám po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody nebo jiné ochranné léčby. V těchto zařízeních je klientům poskytováno poradenství v oblasti praktického fungování v běžném životě. Svým působením se sociální pracovníci snaží podpořit klienty v znovuzapojení se do společnosti, poskytují jim základní a sociální poradenství (o úřadech, možnostech trávení volného času, důležitých zákonech atd.) a podporují je v obnovení kontaktu s jejich rodinami. V domech na půl cesty si mladí lidé osvojí běžné návyky, naučí se orientovat ve společnosti a připraví se na samostatný život dospělého člověka a sníží se tak pravděpodobnost vrácení do nějakého z nápravných zařízení v důsledku překročení zákona či jiných přestupků. Druhým typem služby chybějícím v Liberci jsou krizová lůžka, která slouží jako krátkodobé

ubytování pro lidi, které z důsledku krizové situace nemají, kde přespat. Může jít například o ženu s dítětem, jejíž manžel ji fyzicky týrá a v případě, že během noci zasáhne policie a ženu z jejího domova odvede, může jednu či dvě noci strávit v těchto centrech. Přičemž tato žena usiluje o co nejrychlejší ubytování v azylovém domě pro matky s dětmi nebo v jiném podobném zařízení. V důsledku absence krizových lůžek jsou ženy v podobných situacích odkázány k tomu, aby noc trávily i se svým dítětem či dětmi na policejní stanici.

Možnost nabídnout výše jmenované služby v Liberci mají NNO jak církevní, tak necírkevní. Protože se jedná o služby podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, zřízení takových prostor, zaškolení zaměstnanců a zajištění všech hygienických a jiných podmínek je dlouhý proces. Proto je potřeba zvážit veškeré investice a čas vynaložený do projektu domu na půl cesty či krizových lůžek, je nutné mít jasně pojmenovanou vizi a připravený alespoň střednědobý plán. Předpokladem je dodržování zákona o sociálních službách při veškerých rozhodnutích, administrativních i provozních úkolech.

Výše uvedené podmínky jsou tak náročné, že v případě zřízení domu na půl cesty či krizových lůžek církevní organizací, zakládající církev by musela mít pracovníky s odborným vzděláním, nemohlo by již dále jít o pouhé dobrovolníky. Dále by musela vynaložit poměrně velké investiční náklady na rekonstrukci objektu a vybavení, včetně potřebných výloh na schválení prostor odpovědnými státními orgány.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo představit sociální práci prováděnou církvemi a najít službu, která v Liberci chybí a mohla by být nabízena některou z nestátních neziskových organizací působící v Liberci, ať už církevní či necírkevní.

Některé církve registrované podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech mají udělena zvláštní práva, podle kterých se mohou aktivně podílet na službě lidem nejen v rámci společných setkání církve či jednotlivců z řad členů, ale také zástupci těchto církví mohou vykonávat duchovenskou službu ve věznicích, ozbrojených silách ČR, nemocnicích, mohou uzavírat církevní sňatky, zakládat školy a vyučovat o víře.

Církve, které jsou orientované na společnost kolem sebe, často zakládají církevní neziskové organizace soustřeďující se na sociální práci, nebo alespoň jednotlivé sbory či farnosti poskytují lidem v jejich okolí různé veřejné služby.

Diplomová práce se soustředila na sociální práci Jednoty bratrské, církve s 554 letou historií. Byly uvedeny sbory a jejich díla, prostřednictvím nichž tato církev nabízí služby nejen svým členům, ale zvláště lidem, kteří nejsou věřící nebo se oficiálně k žádné církvi nehlásí. Při své práci se JB setkává s kladnými ohlasy. Lidé si oblíbili aktivity a akce pořádané JB, z mnohých se postupem času stávají partneři a podporovatelé akcí, někteří dokonce časem poznají zdroj a smysl života členů sborů, obrátí se na víru a stávají se tak plnohodnotnými členy církve. JBLBC založil několik děl, která v tomto městě působí a jejichž služeb a pomoci využívá mnoho lidí. Ať jde o křesťanskou školu, mateřská centra, obecně prospěšnou společnost pro prevenci zaměřenou na mladé lidi nebo diakonii sloužící seniorům, účastníci pravidelných aktivit i velkých akcí pořádaných těmito organizacemi vyjadřují svou spokojenost a vděčnost.

V Liberci a okolí chybí služba nazvaná domov na půl cesty, který v podstatě připravuje na běžný samostatný život jedince, kteří vyšli z dětského domova, nápravného ústavu pro mládež nebo podobného zařízení.

Druhá služba, která není v celém libereckém regionu poskytována jsou krizová lůžka. Obě výše jmenované sociální služby jsou náročné na zřízení a provoz, proto by zakladatelská organizace měla mít proškolený personál uvolněný pouze pro tuto službu, potřebuje vhodné prostory a v neposlední řadě velký finanční obnos na vybavení a celý provoz. Proto, kdyby to měla být církevní organizace, musela by zakladatelem být církev, která má velkou členskou základnu a má k dispozici potřebný kapitál. Autorka se domnívá, že Jednota bratrská, jakožto nejaktivnější církev v Liberci, by takové služby nebyla schopna poskytovat a to z důvodu nesplňování výše zmíněných předpokladů. Protože Charita ČR v současnosti poskytuje mnoho služeb definovaných v zákoně o sociálních službách, dá se předpokládat, že v této oblasti má největší předpoklady pro zřízení domu na půl cesty nebo krizových lůžek. Charita ČR se tedy jeví jako nejvhodnější eventuální poskytovatel navrhovaných služeb chybějících v Liberci.

Při zpracování diplomové práce si autorka uvědomila, jak je oblast sociální práce ve státě významná a je potřeba se této problematice věnovat. Člověk nikdy neví, do jaké situace se během života dostane, a proto by všichni lidé měli mít oči otevřené a zvážit, zda kolem nich nejsou lidé, kteří potřebují pomoc. Díky lidem pracujícím v neziskových organizacích existuje mnoho míst, kde potřební najdou otevřené dveře, a je tedy na místě, že stát tyto organizace podporuje.

Seznam citací

ABZ.cz: slovník cizích slov [online]. 2005-2006 [cit. 2011-12-14]. ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání. Dostupné z WWW: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=recepce>.

Apoštolská církev Česká republika [online]. 2010 [cit. 2011-05-02]. O církvi. Dostupné z WWW: <<http://www.apostolskacirkev.cz/view2.php?rstema=23&stromhlmenu=6:23>>.

Armáda spásy [online]. 2006 [cit. 2011-03-10]. Co děláme. Dostupné z WWW: <http://www.armadaspasy.cz/staticke.php?wh=co_delame>.

Armáda spásy [online]. 22.6.2010 [cit. 2011-03-10]. Výroční zpráva 2009. Dostupné z WWW: <http://www.armadaspasy.cz/soubory/VZ_AS_CZ_2009.pdf>.

Bratrská jednota baptistů v České republice [online]. 2008 [cit. 2011-05-02]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.bjb.cz/o-nas>>.

Caritas.org [online]. 2011 [cit. 2011-02-17]. A Photographic History of Caritas. Dostupné z WWW: <http://www.caritas.org/about/history_gallery_1.html>.

Církev bratrská [online]. 2003 [cit. 2011-05-02]. Ústava, vyznání, řád Církve bratrské. Dostupné z WWW: <http://cb.cz/main/file/download/347/ustava,_vyznani_viry_a_rad_cb.pdf>.

Česko. Zákon č. 3/2002 Sb. ze dne 27. listopadu 2001, o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, 2, s. 83-95. Dostupný také z WWW:<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?kam=zakon&c=3/2002>

Česko. Zákon č. 158 ze dne 22. dubna 2010, kterým se mění zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2010, 55, s. 2032. Dostupný také z WWW:<<http://zakony-online.cz/?s143&q143=all>>

Ekumenická rada církví v České republice [online]. 23.11.2004 [cit. 2011-05-02]. Církve popisy. Dostupné z WWW: <<http://www.ekumenickarada.cz/index.php?setlang=1&a=cat.21>>.

Ekumenická rada církví v České republice [online]. 4.8.2010 [cit. 2010-11-25]. Kdo jsme. Dostupné z WWW: <<http://www.ekumenickarada.cz/index.php?setlang=1&setlang=1&a=cat.15>>.

Encyklopedický dům, spol. s r. o. *Slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Levné knihy KMa, s. r. o., 2006. 366 s. ISBN 80-7309-347-2.

Evangelická církev augsburského vyznání v České republice [online]. 2006 [cit. 2011-05-02]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.ecav.cz/>>.

Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Novém Městě na Moravě [online]. 15.7.2002 [cit. 2011-05-02]. Několik slov o církvi. Dostupné z WWW: <<http://www.archa.kvalitne.cz/index.php?ln=cz&id=3&cat=c&typ=static>>.

Charita Česká republika [online]. 2011 [cit. 2011-02-17]. Služby sociální prevence. Dostupné z WWW: <<http://www.charita.cz/cinnost-v-cr/sluzby-socialni-prevence/>>.

JÄGER, P. *Církev a náboženské společnosti v České republice a jejich právní postavení*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokraci a kultury, 2006. 239 s. ISBN 80-7325-092-6.

Jednota bratrská Česká republika [online]. 2006 [cit. 2011-05-02]. Historie Jednoty bratrské. Dostupné z WWW: <<http://www.jbcr.info/index.php?str=10&tp=1>>.

MATOUŠEK, O.; KOLÁČKOVÁ, J.; KODYMOVÁ, P. (eds.) *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 288 s. ISBN 80-7178-549-0.

MATOUŠEK, O.; KOL, *Základy sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 312 s. ISBN 80-7178-473-7

Naděje [online]. 2010 [cit. 2011-04-05]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.nadeje.cz/index.php?q=node/5>>.

Neziskovky.cz [online]. 2010 [cit. 2011-05-03]. Statistika počtu nestátních neziskových organizací v letech 1990 - 2010. Dostupné z WWW: <http://neziskovky.cz/_dataPublic/attachments/48ef03863112b56e999d2434fe2991f4/stat_NO_tabulka_1990_2010.pdf>.

Oblastní charita Brno [online]. 2011 [cit. 2011-02-17]. Z historie charitativní služby. Dostupné z WWW: <<http://brno.charita.cz/kdo-jsme/z-historie-charity/>>.

Pražská pravoslavná eparchie [online]. 2011 [cit. 2011-05-02]. Historie církve. Dostupné z WWW: <<http://www.pravoslavnacirkev.cz/historiecirkev.htm>>.

SKOVAJSA, M.; KOL, *Občanský sektor*. 1.vyd. Praha: Portál, 2010. 376 s. ISBN 978-80-7367-681-0 .

Slezská církev evangelická augsburského vyznání [online]. 2011 [cit. 2011-05-02]. Stručná historie Slezské církve evangelické a. v. Dostupné z WWW: <<http://www.sceav.cz/cs/historie-sceav/struna-historie-slezske-cirkve-evangelicke-av.html>>.

Sociální revue [online]. 11.3.2005 [cit. 2011-03-10]. Sociální práce. Dostupné z WWW: <<http://socialnirevue.cz/item/definice-socialni-prace>>.

SYROVÁTKOVÁ, Jaroslava. *Sociální podnikání*. 1. vyd. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2010. 117 s. ISBN 978-80-7372-683-6.

ŠEDIVÝ, Marek; MEDLÍKOVÁ, Olga. *Úspěšná nezisková organizace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2009. 154 s. ISBN 978-80-247-2707-3.

WATKINS, D.R. *Christian Social Ministry: An Introduction*. I. Title. Nashville: Broadman & Holman Publishers. 1994. 177 s. ISBN 0-8054-1073-2.

Katalog poskytovatelů sociálních služeb regionu Liberec 2011. 1. vyd. Liberec: Statutární město Liberec, 2011. 192 s.

Bibliografie

GARLAND, D.S.R. *Church Social Work: Helping the Whole Person in the Context of Church*. 1st Edition. North Association of Christians in Social Work, 1992, 119 s. ISBN 0-9623-6342-1 .

LEWIS, C.S. *K jádru křesťanství*. 2. vyd. Praha: Návrat domů, 2008. 198 s. ISBN 978-80-7255-188-0.

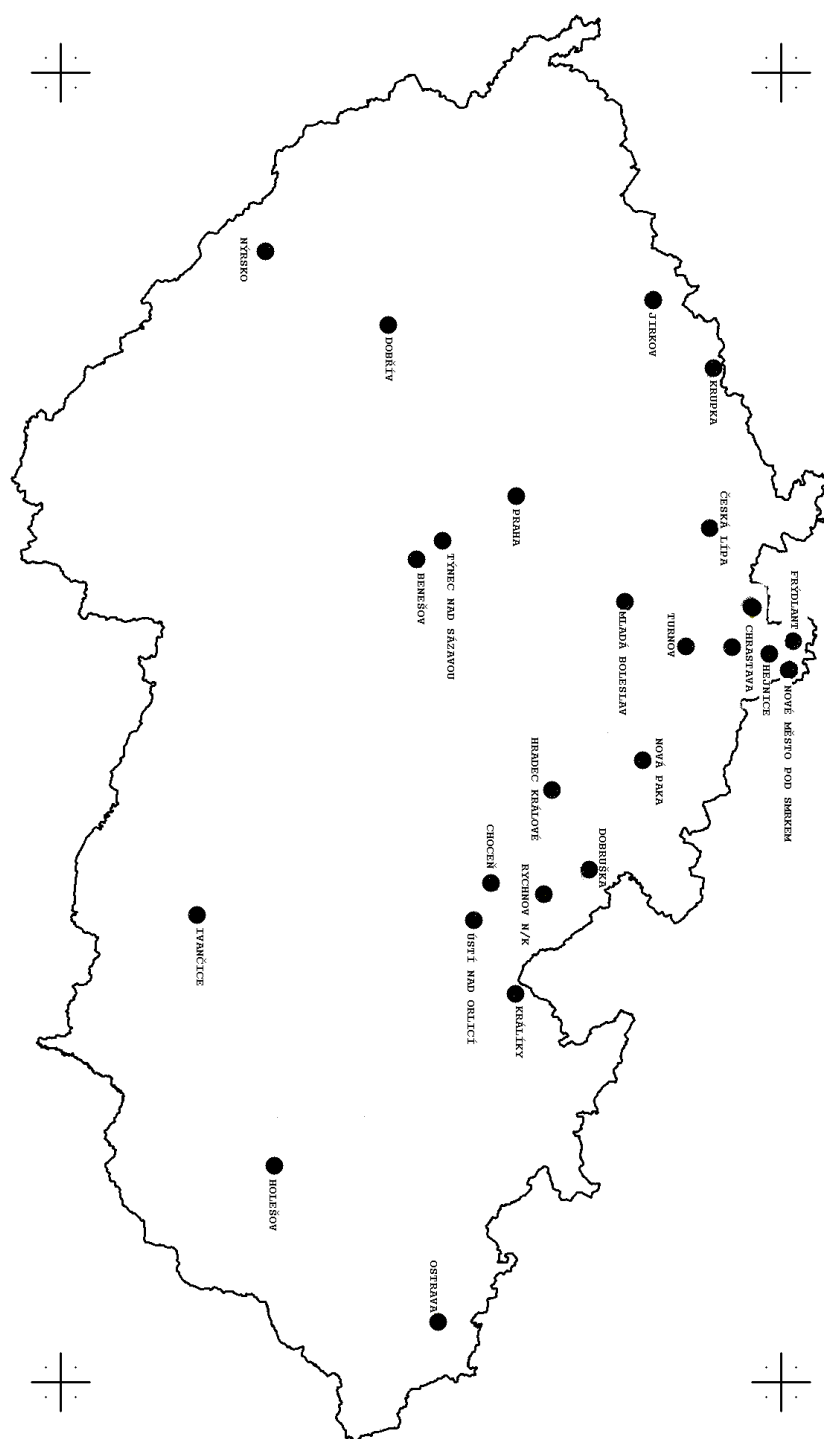
Seznam příloh

Příloha A - Charitní střediska a projekty v České republice.....	87
Příloha B - Sbory Jednoty bratrské v České republice.....	88
Příloha C - Přehled sborů Jednoty bratrské a jejich díla.....	89
Příloha D - Sociální služby poskytované v libereckém regionu v roce 2011.....	91

<http://hk.caritas.cz/index.php?cmd=show&imageID=7188&title=Mapa%20slu%C5%BEeb%20%C4%8CR>

Příloha B – Sbory Jednoty bratrské v České republice

Zdroj: Vlastní zpracování.

Příloha C - Přehled sborů Jednoty bratrské a jejich díla

Sbor Jednoty bratrské v	Díla
Benešově	Klub maminek s dětmi – aktivita při sboru – různé činnosti pro matky s dětmi
České Lípě	Krok pro všechny generace, o. s. - sdružení zabývající se klubovou a přednáškovou činností
Dobrušce	Rodinné centrum Sedmikráska – aktivita při sboru, VJEŠÁK – volnočasové centrum pro děti a mládež
Dobříví	prozatím žádné dílo neprovozuje
Frýdlantě	Mamik – aktivita při sboru – klub pro matky s dětmi
Hejnicích	Hejnice – aktivita při sboru, cvičení pro ženy, činnosti pro děti a tématické tvůrčí dílny
Holešově	prozatím žádné dílo neprovozuje
Hradci Králové	Sion – Nová generace – občanské sdružení pořádající volnočasové aktivity, preventivní programy, osvětové a vzdělávací projekty, Sion, o. s. - sdružení provozující Dětské centrum Sion pro předškoláky
Chocni	Rodinné centrum Beránek – aktivita při sboru
Chrastavě	CENTRUM DOBRÉHO ČASU BÉTEL – aktivity pro všechny generace, DĚTSKÉ A MATEŘSKÉ CENTRUM DOMEČEK – aktivita při sboru, KLUB EVERGREEN – aktivity pro seniory
Ivančicích	mateřské centrum
Jirkově	ARCHA 777, o. s. - centrum péče o rodinu, mateřské centrum
Králíkách	K-klub – volnočasové zařízení pro děti a mládež
Krupce	prozatím žádné dílo neprovozuje
Liberči	AMOS o. s. - sdružení pro práci s dětmi, Diakonie Beránek o. s. - terénní pečovatelská služba a volnočasový klub pro 3. generaci, MAJÁK o. p. s. - realizace programů primární prevence, provoz NZDM Zakopanej pes, Rodinné centrum Žirafa – občanské sdružení
Mladé Boleslavi	Slánka, občanské sdružení – zaměřuje se na děti a mládež prostřednictvím přednášek na školách a klubové činnosti
Nové Pace	FONTÁNA o. s. Nová Paka – volnočasové aktivity pro děti i dospělé
Novém Městě pod Smrkem	NZDM Voraz zřízený o. p. s. Maják
Nýrsku	ALFA Nýrsko o. s. - NZDM Klub Alfa

Ostravě	Klub HAMA – aktivita při sboru – klub pro ruční práce, Klub ZÁTAH – klub moderních deskových her
Praze	KONZerva – aktivita při sboru – rodinné centrum, RESTART – aktivita při sboru – klub pro mládež, TRANSFER – klub dorostu s turistickými aktivitami
Rychnově nad Kněžnou	AGAPÉ, o. s. - občanská poradna, OD5K10, o. s. - sdružení provozující NZDM 5KA s volnočasovými aktivitami pro děti a mládež
Turnově	The Bouda – aktivita při sboru, provozuje nízkoprahový klub, kroužek výtvarné výchovy pro matky s dětmi, volnočasové aktivity pro děti a mládež i pro celé rodiny,
Týnci nad Sázavou	prozatím žádné dílo neprovozuje
Ústí nad Orlicí	Klub EXIT – klub deskových her a dobrovolnický klub pro mladé, Rodinné centrum Srdíčko o. s. - zaměřuje se na výchovu a vzdělávání předškoláků, rodinné aktivity

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů dostupných na: <www.jbcr.info.cz>.

Příloha D – Sociální služby poskytované v libereckém regionu v roce 2011

Druh sociální služby	Zařízení poskytující sociální služby
Azylové domy	Návrat, o. p. s., Domov sv. Moniky, Domov sv. Anny
Centra denních služeb	APOSS Liberec, p. o., Jedličkův ústav, p. o.
Denní stacionáře	Denní stacionář Alvalída, Služby seniorům U Antonína Ruprechtice
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Domov pro mentálně postižené v Liberci Harcově o. p. s., Jedličkův ústav, p. o.
Domovy pro seniory a Domovy se zvláštním režimem	Domov pro seniory Vratislavice nad Nisou, p. o., Domov seniorů Liberec – Františkov, p. o.
Chráněné bydlení	Dolmen, o. p. s. Agentura pro chráněné bydlení, Domov pro mentálně postižené v Liberci – Harcově o. p. s., FOKUS Liberec, o. s., POCHODENÍ, o. s.
Intervenční centra	Centrum intervenčních a psychosociálních služeb Libereckého kraje
Kontaktní centra	Most k naději, o. s.
Krizová pomoc	Centrum intervenčních a psychosociálních služeb Libereckého kraje, p. o.
Nízkoprahová denní centra	Středisko Naděje Liberec - Valdštejská
NZDM	Člověk v tísni, o. p. s., NZDM Zakopanej pes, NZDM Voraz
Noclehárny	NADĚJE o. s.
Odborné sociální poradenství	ADVAITA, o. s., Bílý kruh bezpečí, o. s., Centrum intervenčních a psychosociálních služeb Libereckého kraje, p. o., Centrum pro zdravotně postižené Libereckého kraje, o. s., „D“ - o. s., Občanské sdružení D.R.A.K., ELVA HELP, o. s., ESY HANDICAP HELP, o. s., Hospicová péče sv. Zdislavy, Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, o. s., Občanské sdružení FOREIGNERS, Občanské sdružení OBERIG, Židovská obec
Odlehčovací služby	Centrum pro zdravotně postižené Libereckého kraje, o. s., Centrum zdravotnictví a sociální péče Liberec, p. o., ESY HANDICAP HELP, o. s., Mezinárodní centrum Universium, o. s., Osobní asistence – Pro život, o.p. s., REVA, o.p.s., Rodina24
Pečovatelská služba	BOHEMIA HELP, o. p. s., Centrum zdravotnictví a sociální péče Liberec, p. o., Diakonie Beránek, o. s., Charitní pečovatelská služba – Diecézní charita Litoměřice
Podpora samostatného bydlení	ADVAITA, o. s., FOKUS Liberec, o. s.
Průvodcovské a předčitatelské služby	TyfloCentrum Liberec, o. p. s.
Raná péče	Středisko rané péče SPRP Liberec

Služby následné péče	ADVAITA, o. s.
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	Člověk v tísni, o. p. s., D.R.A.K., o. s., HoSt Home – Start Česká republika, o. s.
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	D.R.A.K., o. s., FOKUS Liberec, o. s., TyfloCentrum Liberec, o. p. s.
Sociálně terapeutické dílny	Domov pro mentálně postižené v Liberci Harcově o. p. s., FOKUS Liberec, o. s., POCHODENĚ, občanské sdružení pro pomoc zdravotně postiženým
Sociální rehabilitace	ELVA HELP, o.s., ESY HANDICAP HELP, o.s., Občanské sdružení FOREIGNERS, POCHODENĚ, občanské sdružení pro pomoc zdravotně postiženým, Rytmus Liberec, o.p.s, Tyfloservis, o.p.s.
Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče	Krajská nemocnice Liberec, a.s.
Telefonická krizová pomoc	Centrum intervenčních a psychosociálních služeb Libereckého kraje, p.o.
Tlumočnické služby	Centrum pro zdravotně postižené Libereckého kraje
Terénní programy	Člověk v tísni, o.p.s., D.R.A.K., o.s., LIBERECKÉ ROMSKÉ SDRUŽENÍ, o.s., Most k naději, o.s., NADĚJE o.s.,
Týdenní stacionáře	APOSS Liberec, p.o., Jedličkův ústav, p.o.

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z: Katalog poskytovatelů sociálních služeb regionu Liberec 2011.